

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Studium humanitní vzdělanosti

**Péče o vzhled ženy v socialistickém Československu
(ideál v ženském časopise Vlasta versus reflexe
pamětnic). Na příkladu líčení**

Bakalářská práce

Vypracovala: Barbora Truksová

Vedoucí práce: doc. PhDr. Blanka Soukupová, CSc.

© 2024 UK v Praze

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.

V Praze, dne 3. května 2024

.....
Barbora Truksová

Poděkování:

Chtěla bych touto cestou poděkovat celé své rodině a manželovi za podporu při studiu. Zároveň chci poděkovat aktérkám za ochotu sdílet své osobní vzpomínky i za poskytnutý materiál. Chci poděkovat také kosmetické značce Dermacol za příležitost setkat se s ikonou ženského líčení paní Olgou Knoblochovou. Děkuji paní docentce Blance Soukupové, která mi vždy dala cenné a věcné rady při psaní této bakalářské práce.

Abstrakt

Tato bakalářská práce analyzuje péči o vzhled ženy v období od počátku budování socialismu (únorového převratu) do počátečních let normalizace, a to ze dvou zorných úhlů. Za prvé mapuje ideál ženské krásy v kontextu doby, jak ho předkládala Vlasta (nejčtenější ženský časopis vycházející od roku 1947). Za druhé se zabývá autentickým dobovým pohledem žen na líčení a kosmetiku. Ten je demonstrován na příkladu žen s pozitivním a vlažným vztahem k líčení.

Klíčová slova: žena, socialismus, líčení, Československo, kosmetický průmysl, Vlasta

Abstract

This bachelor thesis analyses the care of women's appearance in the period from the beginning of the building of socialism (the February revolution) to the early years of normalisation from two perspectives. Firstly, it maps the ideal of female beauty in the context of the times as presented by *Vlasta* (the most widely read women's magazine published since 1947). Secondly, it examines women's authentic contemporary views on make-up and cosmetics. This is demonstrated by the example of women with a positive and lukewarm attitude towards make-up.

Key words: women, socialism, make-up, Czechoslovakia, cosmetic industry, *Vlasta*

Obsah

1. Cíl práce, prameny, teoreticko-metodologické ukotvení.....	7
2. Postavení žen v Československu mezi lety 1948–1968 (na základě vybraných titulů odborné literatury)	16
2.1. Legislativa, zaměstnanost v číslech a podpora v mateřství.....	18
2.2. Role ženy.....	20
3. Vzhled a ideál krásy socialistické ženy mezi lety 1948–1968.....	23
4. Dějiny kosmetické péče v Československu mezi lety 1948–1968	24
4.1. Témata týkající se péče o pleť a tělo v časopise Vlasta	25
4.2. Typické kosmetické produkty socialistického Československa v letech 1948–1968 (na základě časopisu Vlasta)	32
5. Vzpomínky pamětnic na líčení v socialistickém Československu mezi lety 1948–1968	34
6. Závěr.....	41
7. Seznam použitých pramenů a literatury.....	45
8. Přílohy	48
Příloha I.....	48
Příloha II.....	56

1. Cíl práce, prameny, teoreticko-metodologické ukotvení

Cíl práce

Cílem této práce je analyzovat péči o vzhled ženy v období od počátku budování socialismu (únorového převratu) do počátečních let normalizace, a to ze dvou zorných úhlů. Nejprve mapuji ideál ženské krásy v kontextu doby, jak ho předkládala Vlasta (nejčtenější ženský časopis vycházející od roku 1947). Následně jsem se zabývala autentickým dobovým pohledem žen na líčení a kosmetiku. Ten je demonstrován na příkladu žen s pozitivním a vlašným vztahem k líčení.

Prameny

V této práci jsem pracovala nejprve s časopisem Vlasta.

Ve své práci jsem se zaměřila na analýzu časopisu Vlasta, konkrétně na rubriky věnované kosmetické péči. K tomuto účelu jsem využívala data získaná z rozhovorů s pěti aktérkami, které jsou spojeny s tématem mého zkoumání. Dále jsem pracovala s dobovými fotografiemi, které mi pomohly lépe pochopit a interpretovat historický kontext a vizuální aspekty kosmetické péče v období, na které se časopis Vlasta zaměřoval.

Časopis Vlasta

Prvním důležitým pramenem práce byla data z rubrik týkajících se úpravy pleti a celkového vzhledu ženy v časopise Vlasta. Tato data posloužila k vytvoření obrazu dobového ženského ideálu krásy.

Historie časopisu

Časopis Vlasta, jehož název byl inspirován mytologickou ženou, která měla být vůdkyní vzbouřených dívek a zároveň ve jméně nese slovo vlast, začal vycházet každý čtvrtek od roku 1947 pod nakladatelstvím MONA. Nahradil první časopis Rada žen vydávaný hnutím Rady československých žen.

V Československu byla tradice ženských časopisů již od 60. let 19. století. Od listopadu 1924 vycházel například časopis List paní a dívek, Pražanka a Hvězda (od roku 1925 do roku 1935). Časopisy byly určeny pro střední vrstvy. Levicově orientované obyvatelstvo četlo časopis Rozsévačka a Komunistka, jež vycházely od roku 1928. První šéfredaktorkou Vlasty byla Nina Bonhardová, vlastním jménem Anna Urbánková (6.3. 1907–30.6. 1981). Věnovala se práci spisovatelky, novinářky a publicistky, přičemž v její tvorbě převažovaly historické náměty. Poté ji nahradila Zdeňka Zimová, která stála v čele Vlasty následujících 15 let (od roku 1951–1966). Během svého života se věnovala naučné literatuře a vydala například knihu: Encyklopedie moderní ženy. Do Vlasty přispívalo nemalé množství žen, mezi něž patřila například Anežka Hodinová – Spurná (12.1. 1885–1.4. 1963), která se podílela na založení Komunistické strany Československa a později byla členkou ÚV KSČ.¹ Dále také do časopisu přispívala poslankyně Ludmila Jankovcová (8.8.1898 – 5.9.1990), první žena v československé vládě za Komunistickou stranu Československa². V neposlední řadě, Anna Jungwirthová (27. 12. 1900 – 25.9. 1954), místopředsdkyně Rady žen a aktivní členka Československého svazu žen, která také patřila mezi známé přispěvatelky.³

Vlasta se prezentovala jako rádkyně a kamarádka, na kterou se mohly ženy obrátit. Časopis se prodával za 3.50 Kčs. I přesto, že na svou dobu nestál vzhledem k platům, které se pohybovaly mezi 743–1013 Kčs⁴, málo, si Vlastu čtenářky oblíbily, což je patrné i na statistice počtu výtisků. Počet výtisků v roce 1947 byl 100 000 kusů, k roku 1955 již dvakrát více.⁵

---

¹ PERNES, Jiří. *Komunistky s fanatismem v srdci*. Praha: Brána, 2006, s. 11.

² Tamtéž, s. 58.

³ NEČASOVÁ, Denisa. „*Buduj vlast – posílíš mír!*“ „*Ženské hnutí*“ v českých zemích 1945–1955. Brno, 2009, s. 143.

⁴ Průměrná měsíční mzda pracovníka v socialistickém sektoru národního hospodářství (bez JZD). Statistická ročenka 1958.

⁵ NEČASOVÁ, Denisa. „*Buduj vlast – posílíš mír!*“ „*Ženské hnutí*“ v českých zemích 1945–1955. Brno, 2009, s. 44.

Struktura časopisu

Časopis se skládal ze 16 stran. Výjimkou byl konec roku 1948 a začátek 1949, kdy měl pouze dvanáct stran. První 4 strany byly tvořeny vícero nestálými autory a byly věnovány informacím domácím, ale i zahraničním událostem. Jedna stránka byla vyhrazena sdělení Rady československých žen. Následující stránky přinášely zprávy o kultuře, články o významných ženách Sovětského svazu, čtení na pokračování (dvě stránky, na které navazoval další díl) a právníckou poradnu. Na dvanácté straně se objevovaly články týkající se stravování, články s recepty a rubrika *Náš jídelníček*. Další stránka byla věnována rodině a dětem. Obsahovala rubriku *Sluníčko sedmítečné*, různé křížovky a rady do domácnosti. Navazovaly strany s reklamním sdělením (tzv. *Malý oznamovatel*). Na posledních dvou stranách se objevovaly rubriky věnované módě a později i kráse, potažmo kosmetické péči.

Po únorovém převratu v roce 1948, prošel časopis proměnou. Byl věnován značně větší prostor politicko – hospodářským tématům a v člancích se často hovořilo o kladném vztahu k Sovětskému svazu a budování socialismu. Zbytek rubrik byl zachován, avšak byly mírně zkráceny. Čtení na pokračování se tematicky dotýkalo nového režimu, a tak se objevovaly příběhy o JZD⁶, kapitoly z knih Ivana Olbrachta a dočasné rubriky, například kurzy ruštiny.⁷

Fotografie byly v prvních číslech černobílé, od 13. 5. 1948⁸ se přešlo na barevný tisk. Na úvodní stránce byly nejčastěji vyobrazovány ženy, děti či mládež. Ženy byly většinou zachycovány při práci, v národních krojích či s dětmi. Děti byly fotografovány v jeslích, případně v náručí matek.

Rubriky o kosmetické péči a líčení v časopise Vlasta

Na začátku roku 1947, tedy od začátku vydávání časopisu *Vlasta*, se na posledních stránkách vyskytovalo téma hygieny a ženské péče. První rubrika se objevila v únoru téhož roku pod

---

⁶ *Vlasta*. Praha: Mona. *Co se stalo v Čiré?*, 1953, 7(49), s. 4.

⁷ *Vlasta*. Praha: Mona, 29.12.1949, 3(52), s. 15.

⁸ *Vlasta*. Praha: Mona, 13.05.1948, 2(19), s. 1.

názvem: Moderní kosmetika. Její autorkou byla MUDr. Jana Tomášková.⁹ Rubriky o kosmetické péči se objevovaly neperiodicky a pouze v jednom odstavci.

Péče o pleť a tělo byla během roku 1947 hodně zaměřená směrem k přírodě, nabádala k dobrým stravovacím návykům a dobré hygieně. Žádná výrazná úprava líčidly se neobjevovala. Apelovalo se na krásu přirozenou a krásu vnitřního charakteru. Po únorovém převratu v roce 1948 se péči o pleť Vlasta nevěnovala prakticky vůbec, upřednostňovala hlavně politická témata. Publikovány byly pouze reklamy na mýdla, hygienické potřeby a krémy na ruce.¹⁰

Během roku 1949 se začala opět nepravidelně objevovat rubrika Kosmetická poradna, kde MUDr. Marie Čiháková odpovídala na dotazy žen a dávala jim kosmetické a lékařské rady. Neobjevovaly se dotazy na vzhled a krásu, ale spíše na zdravotní potíže. Ženy trápily pihy, rozšířené póry na pleť a bradavičky. V roce 1952 začala neperiodicky vycházet rubrika Kosmetika všedního dne. Zde se už začala zmiňovat kosmetická péče a péče o vlasy, ovšem velmi decentně. Ženám bylo doporučováno mýt si obličej vodou, nepříliš výrazně se líčit, nevymýšlet složité účesy a vlasy si pouze rozčesávat.¹¹ V roce 1953 se objevuje první velký článek o kosmetice, konkrétně o vzniku kosmetického léčebného ústavu v Moskvě.¹²

Během roku 1960 se začala zlepšovat celková životní úroveň v Československu a s ní se ve Vlastě začínala více řešit i péče o pleť. První článek z roku 1960 psal o nahromadění se dotazů ohledně kosmetické péče, na základě kterých se redakce rozhodla zařazovat pravidelně články o kráse a zdraví.¹³ Rubriku Pečujeme o pleť psal kandidát lékařských věd MUDr. Ladislav Polák. Portfolio kosmetických produktů se začalo postupně rozšiřovat, přesto se ale pořád více řešilo zdraví pleti než její líčení. Probíraly se jednotlivé typy pleti, druhý krémů vhodné pro suchou či mastnou pleť. Často byla rubrika věnována tématu: Jaký

---

⁹ Vlasta. Praha: Mona, 06.02.1947, 1(5), s. 12.

¹⁰ Vlasta. Praha: Mona, 05.05.1949, 3(18), s. 10.

¹¹ Vlasta. Praha: Mona, 29.05.1952, 6(22), s. 14.

¹² Vlasta. Praha: Mona, 24.12.1953, 7(1), s. 8.

¹³ Vlasta. Praha: Mona, 03.08.1960, 14(31), s. 11.

druh kosmetické péče vyžadují různé kategorie povolání (například pracovnice v průmyslových závodech).¹⁴

K péči o pleť byla zařazena i péče o vlasy. Bylo řešeno, jakým způsobem je mýt a česat.

V roce 1965 bylo na stránkách *Vlasty* poprvé zmíněno líčení. Doporučovalo se pro zvláštní příležitost, tedy pokud šla žena večer do společnosti. Měla jen lehce pročesat řasy a obočí, upravit vlasy a použít jemně kolorovaný krém. Zde šlo o první náznak sjednocení pleti a použití make-upu.¹⁵ Během roku 1966 nastal zlom a téma líčení se stalo daleko častějším, zejména v kombinaci s módou. Líčení se začalo barevně ladit k oblečení. Poprvé bylo zmíněno, že líčení podtrhuje krásu.¹⁶ V roce 1968 došlo k intenzivnímu rozšíření portfolia prezentovaných produktů a ve *Vlastě* se začalo psát o líčení jako o umění.¹⁷

Vzpomínky akterek

Další pramen pro mě představovala data z rozhovorů s pěti aktérkami. Aktérky odpovídaly na předem danou baterii otázek (viz příloha). Ty se týkaly mimo vzpomínek na vývoj jejich vztahu ke kosmetické péči. Otázky směřovaly do minulosti jejich rodin a rodinného zázemí, které formovalo jejich přístup ke kosmetice. Takto získaná data jsem následně použila pro nástin toho, jak skutečně vypadala kosmetická péče v socialistickém Československu.

Profily akterek

Jako první aktérku jsem si vybrala ikonu kosmetické péče a líčení v Československu, paní Olgu Knoblochovou. Zbylé čtyři aktérky (vystupujících pod přezdívkami) byly vybrány z řad obyčejných žen, čtenářek *Vlasty*. Aktérky měly odlišné přístupy ke kosmetické péči. Jedná se o paní Janu, paní Marii, paní Antonii a paní Libuši.

---

¹⁴ *Vlasta*. Praha: *Mona*, 26.10.1960, 14(43), s. 11.

¹⁵ *Vlasta*. Praha: *Mona*, 03.03.1965, 19(9), s. 15.

¹⁶ *Vlasta*. Praha: *Mona*, 27.04. 1966, 20 (17), s. 14.

¹⁷ *Vlasta*. Praha: *Mona*, 26.06. 1968, 22(26), s. 27.

Paní Olga Knoblochová

Paní Olga Knoblochová se narodila v roce 1933 v Prostějově a zemřela v prosinci roku 2023 v Jindřichově Hradci. Její otec byl akrobatický pilot a matka byla ženou v domácnosti. Pocházela, dle jejích vlastních slov, z rodinného prostředí, kde se vždy dbalo na módu a kosmetickou péči. „*Maminka vstala brzy, aby vše stihla a vítala pak všechny do nového dne. Byla velmi ženská, používala pudr, rtěnku, měla vždy pečlivě učesané vlasy.*“ Od 14 let žila s rodiči v Českých Budějovicích. Vystudovala sociálně – zdravotní vyšší školu. Pracovala nejprve v České spořitelně, poté v prodejně DÍLO. Její sen pomáhat lidem se začal plnit od roku 1958. Začala pracovat v Ústavu lékařské kosmetiky a v roce 1966 se stala zakladatelkou společnosti Dermacol. Ta přivedla na československý trh první krycí make-up, Dermacol Cover, který pomohl ženám zakrýt nedokonalosti na pleti a pomoci jim tak k vyššímu sebevědomí. Postupně se začaly řady kosmetických produktů plnit a dnes najdeme produkty Dermacol po celém světě. V roce 1990 otevřela paní Knoblochová Institut profesionální kosmetiky, kde až do svých 85 let školila mladé kosmetičky. Byla dvakrát vdaná a měla tři děti.

Paní Jana

Paní Jana se narodila v Humpolci v roce 1950. Vystudovala pedagogickou školu a celý život vykonává povolání učitelky na základní škole. Její otec pracoval jako účetní a matka jako učitelka. Pochází z prostředí, kde ženy, hlavně její teta z Karlových Varů, na svůj vzhled dbaly, rády četly časopisy o módě a zkoušely každou kosmetickou novinku. Je vdaná od 19 let a má dvě dcery. Před lety se s manželem usadila ve Vlachově Březí v jižních Čechách, nyní je již více než deset let v důchodu.

Paní Marie

Paní Marie se narodila ve Volyni v jižních Čechách v roce 1951 a vyrůstala v nedaleké obci Předslavice. Její matka i otec pracovali celý život v hospodářství. Pochází z vesnického prostředí, kde se vždy dbalo, aby bylo čisté prádlo do kostela. Na líčení či módu nebyl brán zřetel. Vystudovala střední ekonomickou školu, po které hned nastoupila do zaměstnání jako

účetní. Je vdaná od 20 let a má dvě dcery. S manželem se po roce 1974, když se jim narodila první dcera, usadila v Prachaticích, kde bydlí dodnes. Nyní jsou s manželem v důchodu.

Paní Libuše

Paní Libuše se narodila v roce 1932 v Plzni, kde také strávila celý svůj život. Její oba rodiče pracovali ve výrobních závodech. Pochází z městského prostředí, kde ženy měly lepší přístup ke kosmetice, dbaly o módu i líčení. Vychodila základní školu a odborné učiliště, ze kterého následně nastoupila na pozici cukrářky. Z této pozice se rychle vypracovala na cukrářskou mistrovou. Byla od 17 let vdaná, má syna a dceru. Nyní je v důchodu a je téměř 10 let vdova.

Paní Antonie

Paní Antonie se narodila v roce 1945 ve Volarech. Vychodila základní školu, později si dodělala specializaci na kadeřnici. Pocházela z prostředí zemědělského, rodiče pracovali v kravíně a celá rodina byla silně věřící. Ženy v domácnosti, ve které vyrostla, nikdy nekupovaly drahé kosmetické produkty, ale snažily se si vždy pomoci přírodou, na vlasy používaly raději březovou vodu než šampon. Od roku 1965 paní Antonie bydlela v Plzni se svým manželem, kterého si vzala v 18 letech. Pracovala jako uklízečka v hotelu a po roce 1980 byla ženou v domácnosti. V roce 1976 se vrátili se synem zpět do Volar a žije zde dodnes. Nyní je rozvedená a v důchodu.

Fotografie

Posledním pramenem této práce jsou fotografie poskytnuté od akterek rozhovorů. Celkem jsem nasbírala 14 fotografií, které zachycují aktérky při jejich svatebních dnech, tedy okolo jejich 20 roku života, při práci a v jejich rodinném prostředí. Pomocí fotografií jsem si dokázala vytvořit představu o tom, jak se jejich styl a vnímání líčení měnil na základě jejich životního období, na základě jejich práce a na základě jejich místa bydliště.

Metodologie

Prostřednictvím nejčtenějšího ženského časopisu *Vlasta* jsem sledovala odraz politicko – společenského dění na ideálu ženské krásy v letech 1948–1968. Zároveň jsem pracovala s teorií médií, která byla ve vybraných letech ovlivňována Sovětským svazem a marxisticko – leninskou teorií žurnalistiky, tedy myšlenkou, že zásadním cílem médií je prosazovat nový model společnosti. Mimo to musela média fungovat jako propagandistický a přesvědčovací nástroj.¹⁸

Během sledovaného období, tedy mezi roky 1948–1968, byl tisk jedním z největších médií a také největším zdrojem informací. Časopis *Vlasta* patřil mezi nejčtenější ženský časopis a jistým způsobem formoval ideál krásy. Proto může časopis *Vlasta* sloužit jako pramen pro zkoumání ženského ideálu prezentovaný na jeho stránkách.

Metody

První užitou metodou v mé práci byla metoda historické analýzy. Analyzovala jsem vývoj kosmetických rubrik a článků věnovaných péči a líčení na stránkách časopisu *Vlasta* od roku 1948, tedy po únorovém převratu, do období počátku normalizace v roce 1968. Cílem bylo zachytit změny a vlivy společensko – politické situace na rubriky o kosmetické péči a zanalyzovat, jak a kdy se líčení začalo vnímat jako ozdoba tváře.¹⁹

Další aplikovanou metodou byla metoda polostrukturovaných rozhovorů. Ty jsem realizovala nejprve s ikonou líčení v Československu a následně s obyčejnými ženami. Všechny ženy měly nějakým způsobem vztah k líčení (ať už pozitivní či negativní) a byly čtenářkami časopisu *Vlasta*. Takto získaná data jsem následně použila pro nástin toho, jak skutečně vypadala kosmetická péče v socialistickém Československu oproti tomu, co bylo propagováno ve výtiscích časopisu *Vlasta*.

---

¹⁸ BEDNAŘÍK, P., JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B.: *Dějiny českých médií*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 254.

¹⁹ HROCH, Miroslav a kol.: *Úvod do studia dějepisu IV*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983, s. 99.

Průběh sběru dat

Rozhovory proběhly v časovém rozmezí hodiny a půl až dvou hodin. S každou z akterek jsem se setkala jednou během půl roku. S paní Olgou Knoblochovou v Praze v oficiálním sídle značky Dermacol, se zbylými čtyřmi aktérkami v jejich domovech. Odpovědi jsem si se slovním souhlasem akterek zaznamenávala do svých poznámek. Následně jsem rozhovory přepsala do textové podoby. Na závěr rozhovorů mi aktérky poskytly fotografie z jejich rodinných archivů.

Ve svém výzkumu jsem sestavila baterii otázek na základě specifických kritérií, abych dokázala hlouběji nahlédnout do aspektů života žen související s jejich přístupem k líčení. Osnova polostrukturovaných rozhovorů byla zaměřena na původ respondentek, rodinné zázemí, vliv náboženství v rodině, dynamiku rodinných vztahů a jejich dopad na postoje k líčení. Dále jsem se zajímala o to, jaké vzory v líčení ženy ve svém životě sledovaly, například veřejně známé osobnosti jako televizní hlasatelky nebo modelky z časopisů. Cílem bylo také zjistit, jak se styl líčení respondentek měnil v čase a jaké faktory tyto změny ovlivňovaly, včetně místa, kde vyrostly, pracovaly a žily.

Kritéria pro výběr akterek

Pro výběr akterek byla užitá metoda záměrného výběru. Cílem této metody bylo vybrat aktérky podle jasně daných vlastností.²⁰ Prvním kritériem byl jejich věk. Generace akterek se narodila mezi roky 1933–1956. Dalším kritériem byl jejich přístup ke kosmetice, zdali byl velmi kladný anebo spíše vlažný. Třetím kritériem bylo, aby aktérky byly čtenářkami časopisu *Vlasta*.

---

²⁰ MIOVSKÝ, Michal. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006, s. 135.

2. Postavení žen v Československu mezi lety 1948–1968 (na základě vybraných titulů odborné literatury)

Únorový převrat odstartoval celou řadu politicko – společenských změn a mimo to s sebou přinesl i nový ideál ženy a jejího vzhledu.²¹ Denisa Nečasová charakterizovala novou ženu takto: „*Nový její charakter projevuje se v její iniciativě, rozvaze, sebevědomí, politickém uvědomění a vnitřní kázni.*“²² Žena v sobě měla slučovat politickou angažovanost, vzornou práci a obětavé mateřství. Vlastnosti ideální ženy vykresloval režim následovně: „*Ale povězte ženám, jaké je to krásné a veliké právo, smět řídit traktor při orbě, lokomotivu na trati, stát u soustruhu a vyrábět užitečné předměty! Řekněme jim, jaké je to právo smět volit, ale také být členkami národních výborů, nebo dokonce i poslankyněmi a ministryněmi, pracovat pro blaho a šťastnou budoucnost celého národa!*“²³ Režim počítal s mimořádnou ženskou pracovitostí, to ilustruje i dobová anekdota: „*Věříš, že jsem teď v lékárně zařídil, aby práci deseti mužů zastalo osm lidí? Vážně? A jaks to udělal? Jednoduše, přijal jsem osm žen.*“²⁴

Během roku 1955 došlo k rapidnímu vzrůstu zastoupení žen do pracovního procesu, z předchozích 32 procent vzrostla zaměstnanost na 42,8 procent.²⁵ V součtu došlo k zvýšení o více jak 7 % zaměstnaných žen mezi všemi pracujícími. Mezi roky 1948–1964 tvořily ženy 88 % nových pracovních sil. Tato čísla dostala Československo na první příčky v zaměstnanosti žen.²⁶

---

²¹ NEČASOVÁ, Denisa. *Nový socialistický člověk: Československo 1948-1956*. Brno: Host, 2018, s. 131.

²² PATZAKOVÁ, Anna J.: *Naše ženy ve vědě*. *Vlasta* 3, 1949, č. 29, s. 15.

²³ JANÍK, Jan. *Traktor: román*. Praha: Československý spisovatel, 1949, s. 84.

²⁴ *Vlasta*. Praha: Mona, 24.12.1975, 29(52), s. 19.

²⁵ KRÍŽOVÁ, A., MAŘÍKOVÁ, H., HAŠKOVÁ, H., & FORMÁNKOVÁ, L. *Pracovní dráhy žen v České republice*. Praha: Slon, 2011, s. 33.

²⁶ WAGNEROVÁ, Alena. *Žena za socialismu: Československo 1945-1974 a reflexe vývoje před rokem 1989 a po něm*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. *Gender sondy (Karolinum) 2021*, s. 31.

Režimem propagovaná účast řazení žen do pracovního procesu bylo hospodářskou nezbytností. Nepostradatelnost ženské zaměstnanosti byla vyvolána odsunutím německého obyvatelstva a bylo nutné nahradit půl milionu pracovních sil (za rezervu byly považovány ženy v domácnosti).²⁷ Tento způsob zařazení do pracovního procesu přivedlo ženy na některá dosud výhradně mužská pracovní místa. Poprvé se objevily řidičky a tramvajové průvodčí. ²⁸ Dosazení žen na některé mužské pozice vyústilo ve znejistění mužských kolegů, kteří doposud měli na pracovních pozicích svou doménu. Toto znejistění dávali svým novým kolegyním najevo zejména nedostatkem respektu. Ženy se tak často potýkaly nejen s daleko nižším platem než muži, ale i s celkovým nerespektujícím chováním.²⁹

Stát chtěl uvolnit ženy do zaměstnání a deklaroval, že jim pomůže odlehčit v domácích pracích. Dále stát slíbil, že ženám pomůže v oblasti péče o dítě. Vybudovala se nová sociální zařízení a takzvaná osvobozená domácnost. Osvobozená domácnost měla fungovat jako zařízení pro praní, zašívání a žehlení prádla, nebo jako uklízecká služba.³⁰ Problém byl, že tato zařízení byla velmi drahá a nekvalitní.³¹ Ženy musely často čekat až 6 týdnů na své čisté prádlo, které se jim ale na konec vrátilo špatně vyprané a roztrhané. Uklízeček, které měly ženám chodit uklízet do domácností byl nedostatečný počet.³²

V médiích byly často zprávy o tom, jak zaměstnané ženy získávají na popularitě a jak jejich aktivní účast nejen v pracovním procesu, ale i v politice, přispívá k utváření socialistické budoucnosti. ³³ Byly organizovány přednášky a besedy, které měly v ženách

---

²⁷ LÁNÍKOVÁ, Marie a Adéla SOURALOVÁ. *Domácí práce a druhá směna v režii Československých ženských organizací v letech 1945–1948*. Český lid. Academia, roč. 102, č. 3, s. 281.

²⁸ WAGNEROVÁ, Alena. *Žena za socialismu: Československo 1945-1974 a reflexe vývoje před rokem 1989 a po něm*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. Gender sondy (Karolinum) 2021, s. 31.

²⁹ NEČASOVÁ, Denisa. *Nový socialistický člověk: Československo 1948-1956*. Brno: Host, 2018, s. 45.

³⁰ SULLEROTOVÁ, Evelyne. *Krize rodiny*. Praha: Karolinum, 1998, s. 22.

³¹ Vlasta, *Co chceme od podniků místního hospodářství?* 10, 1956, č. 8, s. 15.

³² MOŽNÝ, Ivo. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1983, s. 55.

³³ BAHENSKÁ, Marie, HECZKOVÁ, Libuše, MUSILOVÁ, Dana: *Nezbytná, osvobozující, pomlouvaná: o ženské práci*. České Budějovice 2017, s. 79.

probudit zájem o práci a finanční ohodnocení. ³⁴Začala vznikat náborová střediska, která spolupracovala s okresními národními výbory a pomáhala tak ženám s výběrem konkrétního zaměstnání. ³⁵

Příklad budování myšlení socialistické ženy bylo možné vidět i v rubrice Čím budu v časopise Vlasta, kde se rozebírala různá pracovní povolání. Ženy byly vedeny ke smýšlení, že každá práce je dobrá a důležitá pro budování silného státu. Zdůrazňovalo se, že pro ženu je hlavní mít status „zaměstnaná“ a pokud svou práci bude vykonávat vzorně, může si být jista, že se jí dostane společenského uznání.

2.1. Legislativa, zaměstnanost v číslech a podpora v mateřství

50.léta

Podíl pracujících žen se v roce 1948 pohyboval okolo 37,4 %, v roce 1955 už se jednalo o 42,3 % a v roce 1967 se číslo vyšplhalo až na 44,8 %.³⁶ V roce 1948 byla zavedena mateřská dovolená. Na základě zákona č. 56 / 1956 Sb.³⁷ měla žena povinně nastoupit na mateřskou dovolenou již 4 týdny před porodem, ovšem pod podmínkou, že si před nástupem odpracovala v posledních dvou letech 270 dní. Zákon sice ponechal mateřskou dovolenou v dosavadní délce 18 týdnů, avšak dávky po dobu mateřské dovolené byly upraveny jinými (vyššími) sazbami než dávky normálního nemocenského pojištění. Při nepřetržitém zaměstnání u téhož zaměstnavatele do dvou let činily dávky 75 % z průměrné čisté denní mzdy. Pokud byla žena zaměstnaná více jak 5 let dostávala 90 %. ³⁸

---

³⁴ NEČASOVÁ, Denisa: „Nahrad' me muže na jejich pracovních místech!“ *Gender a nábor žen do zaměstnání v pouťnorovém Československu*. Časopis Matice moravské 2009, roč. 128, č. 2, s. 369-370.

³⁵ NEČASOVÁ, Denisa: „Nahrad' me muže na jejich pracovních místech!“ *Gender a nábor žen do zaměstnání v pouťnorovém Československu*. Časopis Matice moravské 2009, roč. 128, č. 2, s. 369-370.

³⁶ NEČASOVÁ, Denisa: „Nahrad' me muže na jejich pracovních místech!“ *Gender a nábor žen do zaměstnání v pouťnorovém Československu*. Časopis Matice moravské 2009, roč. 128, č. 2, s. 368.

³⁷ Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců

³⁸ KOUKBEK, J. *Populační politika Československé republiky v letech 1945-1980*, in: *Demografie 1981/3*.

V roce 1956 byla podpora při narození dítěte zvýšena, a to z 500 Kčs na 650 Kčs. Tato dávka byla platná až do roku 1968.³⁹ Příspěvek žena pobírala do jednoho roku dítěte, poté se žena měla vrátit do zaměstnání a dítě umístit do jeslí.

Do přídavků se řadily i takzvané rodinné přídavky, které byly vypočteny dle počtu dětí a následně vypláceny námezdně pracujícím. Příspěvek činil 150 Kčs měsíčně na 1 dítě, na 2 děti 350 Kčs, na 3 děti 600 Kčs, na 4 děti 900 Kčs, na 5 dětí 1250 Kčs, na 6 dětí 1650 Kčs, na 7 dětí 2100 Kčs. Dále se zvyšovaly o 500 Kčs měsíčně na každé další nezaopatřené dítě. Na náklady spojené s poskytováním rodinných přídavků přispívali zaměstnavatelé. Přídavek od zaměstnavatele činil 5 % vyměřovacího základu pojistného zaměstnance, pro případ nemoci a mateřství.⁴⁰

V roce 1948 byl uveden v platnost zákon o sociálním pojištění, který umožňoval občanům odchod do důchodu. Ten byl ale limitován tím, jak dlouho si daný člověk platil pojištění. Například v 60 mohl do důchodu ten, kdo platil pojištění 20 let.⁴¹

60. léta

V šedesátých letech se zaměstnanost žen pohybovala okolo 47,2 %. Stále více řešila otázka kvalifikační a mzdové rovnoprávnosti. Vznikem nového zákoníku práce byla žena více chráněna vzhledem k těhotenství a mateřství. Ženy dostaly úplný zákaz vykonávat práci pod zemí, tedy těžbu nerostných surovin nebo ražení tunelů. Během těhotenství a do konce devátého měsíce od porodu neměla žena vykonávat fyzicky těžkou práci, která mohla ohrožovat její fyzické zdraví.⁴²

V roce 1968 došlo ke změně přídavku, který žena obdržela při narození dítěte. Při narození obdržela rodička porodné ve výši 1000 Kč. Nárok na porodné ovšem měly pouze ženy pojištěné. Mateřská dovolená byla mezi lety 1965–1968 nově stanovena na 22. týdnů,

---

³⁹ Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců

⁴⁰ Zákon č. 242/1949 Sb., jimž se upravují některé sociální dávky.

⁴¹ Zákon č. 181/1950 Sb., o úpravě nejnižších důchodů dřívějších příjemců odpočivných (zaopatřovacích) platů.

⁴² Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce.

ve výjimečných případech, pokud žena byla ovdovělá či rozvedená, mohla být na mateřské dovolené až 26. týdnů.⁴³

V 60. letech došlo i k úpravě důchodů. Odchod byl ženám umožněn mezi 57–60 rokem života. Odchod byl odvozen od počtu vychovaných dětí.⁴⁴

2.2. Role ženy

Žena matka

Režim se snažil přetransformovat rodinu, dostat co nejvíce žen do pracovního procesu, ale zároveň jim ulevit a přesunout například hlídání dětí na státní instituce, jako byly jesle a školky.⁴⁵ Zároveň výstavbu školek a jeslí režim prezentoval jako potřebu učit děti již od mala práci v kolektivu: „...*výchova v kolektivu pod odborným dohledem rozhodně předčí výchovu doma...*“⁴⁶ Firmy umožňovaly ženám půlhodinové přestávky ke kojení, kdy si matky mohly z práce odskočit, aby nakrmily své ratolesti.⁴⁷

Ideálem se měla stát matka, která: „*Miluje svoji rodinu a je jí oddána v tom nejlepším slova smyslu. Ale její rodinné vztahy nemají ani stínu sobectví, ani ji neodlučují od obecných zájmů.*“⁴⁸ Ženy byly vychovatelky budoucí generace, které měly zajistit udržení socialistické společnosti. Z toho důvodu bylo v socialistickém Československu hned několik opatření. Například žena neměla vykonávat činnost, kde by mohl být ohrožen její zdravotní stav a její mateřské poslání. Jakmile žena otěhotněla, měla dostat pracovní pozici hodnou jejího stavu a měla mít možnost bezplatné lékařské péče.⁴⁹

---

⁴³ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce.

⁴⁴ Zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení.

⁴⁵ HANZALOVÁ, Drahomíra a Marie KABRHELOVÁ. *Pracující ženy v Československu*. Praha: Práce, 1975, s. 55.

⁴⁶ ZIMA, Josef: *Jak jsme přesvědčily pochybovače*. *Vlasta*, 1962, č. 9, s. 7.

⁴⁷ KOLDINSKÁ, Kristina. *Gender a sociální právo: rovnost mezi muži a ženami v sociálněprávních souvislostech*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, str. 155–156, 2010, s. 240.

⁴⁸ HILLOVÁ, Olga: *V zemi míru a štěstí*. Praha, 1951, s. 142.

⁴⁹ HAVELKOVÁ, Hana. *Lidská práva, ženy a společnost*. Praha: Evropské středisko UNESCO pro výchovu k lidským právům, 1992.

Realita už ale byla o něco odlišnější. Ne vždy bylo ženám na pracovišti uleveno a do práce chodily téměř do porodu. Stát sice proklamoval velkou dostupnost předškolních zařízení, ale v jeslích bylo často plno a pokud žena neměla na hlídání někoho z rodiny, neměla dítě kam dát. V šedesátých letech bylo v Československu přibližně 1200 jeslí s celkovým místem pro 38 tisíc dětí. Problém byl ovšem reálný počet dětí, který byl $\frac{3}{4}$ miliónu, což znamenalo, že by se počet jeslí musel navýšit dvacetkrát, aby zde mohly být všechny děti.⁵⁰

Stát potřeboval zároveň matkám umožnit co nejdříve nástup do práce, a proto se do jeslí dávaly děti už v kojeneckém nebo batolecím věku, což je věk, kdy by dítě mělo mít kontakt se svou matkou.⁵¹ Odloučení dětí od matek mělo nežádoucí vlivy na psychiku dětí a zároveň ovlivňovalo i jejich imunitu. Tak malé děti nebyly schopny hrát si mezi sebou, často plakaly a byly nemocné, čímž vznikalo trápení jak pro matku, tak pro dítě.⁵² Některé ženy dostaly možnost být na mateřské dovolené do třetího roku dítěte, ovšem ne vždy byl zaměstnavatel tak vstřícný, aby ženě místo vyhradil. Velkým problémem byl i začátek pracovní doby, která byla od sedmi hodin ráno a do té doby musela matka dostat děti do jeslí nebo školky a být na sedmou v práci.

Žena manželka

Režim zasahoval i do té nejintimnější sféry, do sféry manželství a výchovy dětí. Rodina jako taková, byla brána jako jednotka společnosti, kde jsou si oba manželé rovni a společně řádně vychovávají děti.⁵³ Průměrný věk sňatku byl u žen 21 let a u mužů 24 let. Od roku 1948 začaly fungovat takzvané novomanželské půjčky. Cílem těchto půjček bylo zlepšit podmínky mladým párům, které chtěly zakládat rodinu.

Nízká věková hranice na sňatek byla často zapříčiněna těhotenstvím slečny a také koncepcí státu novomanželů, která dávala přednostní právo novomanželům na byt. Této

---

⁵⁰ PACHL, L. *Společenská péče o rodiny s dětmi v ČSSR*, in: Rodina-mládež-kultura, Ústav pro výzkum kultury, 1979.

⁵¹ HÁJKOVÁ, Věra. *S muži o jeslích*. Vlasta, 1965, č. 9, s. 10.

⁵² HÁJKOVÁ, Věra. *S muži o jeslích*. Vlasta, 1965, č. 9, s. 10.

⁵³ WAGNEROVÁ, Alena. *Žena za socialismu: Československo 1945-1974 a reflexe vývoje před rokem 1989 a po něm. Gender sondy (Karolinum)*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2001, s. 41.

možnosti chtělo využít velké množství novomanželů, ovšem obrovská poptávka po bytech neodpovídala jejich nabídce ze strany státu.⁵⁴ Takže mladý pár musel velmi často vyřešit své bydlení nastěhováním se k jednomu či druhým rodičům.

Do role manželky spadaly povinnosti, které měla vykonávat. V tomto případě hovoříme o takzvané dvojí směně, což znamenalo příchod ženy z práce domů, kde ji čekaly domácí práce a péče o děti. Rozdíl ovšem byl, že tato práce už byla neplacená a často brána jako „neviditelná“, tedy žena ji vykonávala rutinně. Důsledkem toho měly ženy daleko méně volného času než muži.⁵⁵ Tato skupina žen, kterou tvořilo 90 % žen v Československu, byla i cílovou skupinou časopisu *Vlasta*, kde se řešilo, co může žena použít v domácnosti, dávaly se tipy na recepty, otevírala se témata o péči o děti a rodinu.

Časopis *Vlasta* zde sehrál také svou roli. Nejen, že byla maminkám a dětem věnována v každém časopise rubrika *Slunéčko sedmítečné*, ale byly zde i rubriky, které ženám v domácnosti radily, co vařit, co dítěti dávat či nedávat. Mimo jiné *Vlasta* vyzdvihovala mateřství a jistým způsobem na ženy vyvíjela tlak, aby byly dokonalými matkami, pečovatelkami o rodinu, dokonalými vzory pro děti, protože po jejich vzoru se budou chovat následující generace.

Žena zaměstnankyně

Režim prezentoval ideální ženu jako zdatnou pracovníci. Na úvodních stranách *Vlasty* byly často usměvavé traktoristky a hornice. Došlo k prolomení tradic, že se za volant může posadit jen muž. Ovšem proklamovaná rovnost v realitě nefungovala, muži neobsazovali místa, která tradičně náležela do ženské sféry. V každém čísle časopisu *Vlasta* bylo věnováno hned několik rubrik ženám, které pomáhaly „pokroku“ v socialistickém Československu, například v čísle z roku 1956 byla věnována rubrika mlékárenskému pokroku „Ze čtyř litrů na jedenáct“: „*Přijďte se k nám podívat tak za půl roku, třeba po žních a uvidíte tu změnu. Na vlastní oči se pak přesvědčíte, jak rychle jdeme dopředu.*“⁵⁶ Vysoká

---

⁵⁴ VESELÁ, Renata. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, s. 140-141.

⁵⁵ HAVELKOVÁ, Barbara. Genderová rovnost v období socialismu, in: Michal BOBEK – Pavel MOLEK – Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu*, Brno 2009, s. 179.

⁵⁶ *Vlasta*. Praha: Mona, 05.04.1956, 10(14), s. 4.

zaměstnanost žen se stala neodmyslitelnou součástí společnosti a ženy, včetně těch na mateřské dovolené, tvořily v 60. letech téměř 50 % ekonomicky aktivních obyvatel.

3. Vzhled a ideál krásy socialistické ženy mezi lety 1948–1968

Po únorovém převratu se změnil i pohled na ženskou krásu. Zatímco ve světě byla v 50. letech v Evropě ikonou italská herečka Gina Lollobrigida nebo Sophia Loren, v Československu byla v poválečném období ikonou pracující žena. Vzhled ženy byl často prezentován následovně: Delší, obvykle kulmované vlasy, šátek a sukně. „*Dobová estetika preferovala statné ženské postavy oděné do montérek místo šatů a svírající raději pracovní nářadí než kabelky.*“⁵⁷ Na rozdíl od pečlivě nalíčené prvorepublikové ženy se novým ideálem 50. let v Československu stává fyzicky zdatná, zdravá žena, která se vyhýbá zbytečně výraznému make-upu. Časopis *Vlasta* prezentoval ideál 50. let následovně: „*Děvčata na závěsných strojích, milých tvářiček, opálených kazašským sluncem, s popraskanými rty, s vlasy zavínutými do sepraných šátků a napudrovanými vrstvou stepního prachu.*“⁵⁸

První zmínka o kráse se objevuje v únoru roku 1947⁵⁹ v rubrice časopisu *Vlasta* pod názvem: *Moderní kosmetika*. Její autorkou byla MUDr. Jana Tomášková. Ta radila, že by žena měla mít vlasy učesané, měla by z ní být cítit čistota a maximálně by měla použít kolínskou vodu. Moderní kosmetiku charakterizovala jako vnitřní kázeň, hygienu, vkus a dobré chování. Až v druhé polovině 50.let do roku 1960, se objevuje rubrika *Pečujeme o pleť*. Místo péče o krásu byla kosmetika prezentována jako forma péče o zdraví pokožky. Více než na cokoliv jiného se apelovalo na zdravý životní styl, pohyb a zdravou stravu (to se odráží v rubrice *Vlasty*: *Náš jídelníček*).

Na začátku 60. let se začalo věnovat více pozornosti líčení a ženské estetice. U žen se začala objevovat snaha o to se líbit a být více upravená.⁶⁰ Zvýrazňovalo se především líčení

---

⁵⁷ NEČASOVÁ, Denisa. *Nový socialistický člověk: Československo 1948-1956*. Brno: Host, 2018, s. 150.

⁵⁸ *Vlasta*. Praha: Mona, 05.01.1956, 10(1), s. 4.

⁵⁹ *Vlasta*. Praha: Mona, 06.02.1947, 1(5), s. 12.

⁶⁰ *Vlasta*. Praha: Mona, 07.04.1960, 14(14), s. 5.

očí inspirované západní ikonou Twiggy. Díky rozvoji kosmetického průmyslu se začalo vyrábět větší množství a hlavně více druhů kosmetiky. V roce 1966 se zrodila kosmetická značka Dermacol, která revolučně převrátila pohled na líčení a úpravu ženy v ČSSR. Ve Vlastě se ženám radilo, jak správně vybrat odstín rtěnky, jak pečovat o svou pleť či jak se nalíčit, tak, aby oděv ladil s očními stíny. Často do Vlasty přispívala i zakladatelka značky Dermacol paní Olga Knoblochová, která ženám radila, jak správně nanášet jednotlivé produkty a starat se o pleť. Po Československu se začaly konat přednášky, kde paní Knoblochová vysvětlovala a ukazovala, jak správně použít řasenku či make-up.

4. Dějiny kosmetické péče v Československu mezi lety 1948–1968

Kosmetický průmysl v Československu byl ovlivněn řadou faktorů a prošel několika vývojovými etapami, od používání mýdla a dodržování základní hygieny, po používání širokého spektra kosmetických přípravků. Jedním z významných faktorů byl socialistický státní monopol, jinými slovy vládní kontrola nad většinou odvětví průmyslu obecně. Většina firem patřila československému státu, a tudíž podléhala centrálnímu plánování. Dalším stěžejním faktorem pak byla propaganda a ideologie. Reklamy na kosmetické produkty byly utvářeny dle potřeb státu, který chtěl, aby produkty odpovídaly socialistickému ideálu a způsobu života. Během 50. let byla velmi úzká nabídka a ženy měly omezený přístup ke kosmetickým produktům

Po druhé světové válce v roce 1945 došlo v Československu na základě Benešových dekretů k masovému znárodnění průmyslových podniků (v zásadě nad 500 zaměstnanců), mezi něž patřily i kosmetické podniky.

Díky tomuto kroku se tyto podniky staly podniky státními, a tudíž se staly i součástí centrálního plánování. Co se kosmetických produktů týče, během válečného období byl kosmetiky nedostatek a přírodní látky byly nahrazovány syntetickými, chemickými a konzervačními surovinami. Kvůli nedostatku produktů si ženy, pokud chtěly o sebe nějakým způsobem pečovat, musely vypomoci přírodními ingrediencemi, které měly běžně v domácnosti. Na řasy tedy použily ohořelou sirku, na rty červené barvivo z ovoce a na vlasy například čpavek nebo březovou mízu.

V roce 1956 byl naplánován pětiletý plán s velkým důrazem na těžký průmysl, energetiku, chemii a strojírenství. Díky tak velkému nárůstu průmyslu, dostal svůj prostor i průmysl kosmetický. Začal se nepatrně zlepšovat a začínalo se mu dařit i z finančního hlediska. Důležitým milníkem se stal rok 1958, kdy byl v Praze založen Ústav lékařské kosmetiky, který měl za cíl zpracovat kosmetické postupy s lékařskými znalostmi. V tomto ústavu se během roku 1966 začalo pracovat na prvním krycím make-upu, který měl sloužit zejména k lékařským účelům.

Od roku 1960 byly kosmetické výrobky více přístupné a jejich portfolio se začalo rozšiřovat. Na trhu se objevila řasenka, která se před použitím navlhčovala, objevily se oční linky.

V roce 1961 se v karlovarském družstvu Vřídlo zahájila výroba kosmetických vod Živé květy. Pokud si žena chtěla zakrýt nedokonalosti na pleti, musela si smíchat dětský pudr s barevným pigmentem. V roce 1966 pak vznikl, ve spolupráci Ústavu lékařské kosmetiky a barrandovských filmových studií, první krycí make-up s názvem Dermacol Cover.

4.1. Témata týkající se péče o pleť a tělo v časopise Vlasta

Časopis Vlasta obsahoval hned několik rubrik, které měly ženám pomoci usnadnit jejich život. Ať už v rodinné sféře, pracovní, či osobní. Líčení a kosmetika se začaly řešit až později, a to až na začátku roku 1960. Do té doby stálo na prvním místě především zdravý životní styl, nikoliv přemíra úprav. Mezi přední sortiment se tedy řadila mýdla, zubní pasty, a především mastné krémy.

Péče o tělo neodmyslitelně patřila a stále patří k péči o ženskou krásu. V časopise Vlasta vycházela rubrika s názvem Zdraví a krása nejprve v režii doktorky Jany Tomáškové, později pak Marie Čihákové, která byla odbornou lékařkou na kožní choroby. Články byly věnovány doporučením a radám pro ženy, týkající se vzhledu, péči o pleť, péči o vlasy a zdravému životnímu stylu. Během roku 1948 se rubrika objevovala každý týden, postupem času se začala střídat s právníckou poradnou, a tak si čtenářky musely kolikrát počkat více než dva týdny na kosmetickou rubriku. Časopis věnoval celou stránku reklamám na různé

přípravky pro ženy, nejen těm kosmetickým, ovšem po roce 1951 se prostor vyhrazený reklamě začal smršťovat, reklamy se objevovaly různě na stránkách, nikoliv přehledně na jedné straně. Rubrika o péči pro ženy v roce 1951 také zcela zmizela. Objevovaly se pouze neperiodické krátké sloupky, zaměřené zejména na zdraví, nikoliv na krásu.

Nejčastějšími tématy byla dámská hygiena, dámské péče a úprava vlasů. Překvapivě častým tématem bylo téma pih a dámského ochlupení.

Péče o tělo

Co bylo v 50. letech protlačováno nejvíce? Péče o tělo. S rostoucím zastoupením žen v práci a ženským ideálem pracovnice, bylo důležité hlavně ženské zdraví. V článkách byla upřednostňována žena, která pracovala ať už v těžkém průmyslu, nebo zemědělství. V časopise byly nejvíce vyzdvihovány krmíčky vepřů, dělnice v továrnách, ženy v kravínech, ale také ženy inženýrky: „*Nebylo možno potkat stavební inženýrku v Rusku v době carismu. Bylo to považováno za mužské povolání. Sovětský stát otevřel před ženou i v této pracovní oblasti širokou cestu.*“⁶¹ Na práci v těžkém průmyslu se vázala regenerace v podobě automasáží, které byly považovány za velmi důležité, k regeneraci a zpomalení stárnutí: „*Jakmile však dospělému člověku nastane těžký hon za živobytím, zbývá mu sotva chvilka času na potěšení těla. [...] Tělo ženy nesnese dlouho takového macešského zacházení, celkový vzhled velmi brzo a přesně prozradí, kde se, co zanedbalo. [...] Masáže jednotlivých partií provádíme tam, kde chceme dosáhnout úpravy nepěkných forem (kotníků, nohou, kolen, obličeje, rukou, paží).*“⁶²

Mimo masáže těla byly často prezentovány tipy na masáž obličeje. V rubrice byly použity názorné ilustrace, na kterých bylo vysvětleno, jak a co má žena dělat pro udržení mladistvého vzhledu pleti. Masáže obličeje později velmi propagovala i zakladatelka Dermacolu, paní Olga Knoblochová. Ve spojitosti s masážemi se apelovalo i na mazání těla, které mělo sloužit jako pomocník při častém boji proti suchým rukám, nohám a mozolům.

Dalším tématem byla dámská hygiena. Často se hovořilo o dámské potivosti a bylo upozorňováno na to, že žena, která fyzicky pracuje a zatěžuje své tělo, může při namáhavé práci trpět vyšší potivostí. Žena, která při své práci zažívala stres, trpěla taktéž na časté

---

⁶¹ Vlasta. Praha: Mona, 04.01.1951, 5(1), s. 5.

⁶² Vlasta. Praha: Mona, 03.06.1948, 2(22), s. 13.

pocení, a to konkrétně na studený pot nohou a rukou. V těchto případech radila paní doktorka Čiháková, co může být příčinou. Uváděné byly dokonce i druhy potu, které dělila na: červený, žlutý, modrý a zelený pot.⁶³

Často opakujícími radami byly rady týkající se péče a hygieny dospívajících dívek. Ta byla prezentována následovně: „*Období dospívání neboli puberty, kdy se činnost vaječnicků zapojuje do životních pochodů mladé dívky, je věkem zvýšené citlivosti [...] Jen rozumná a laskavá výchova pod dohledem matky a školy, pomáhají mladé dívce překlenout toto kritické období bez újmy na zdraví.*“⁶⁴

V oblasti péče o tělo se řešilo i opalování a vystavování se slunci. Téměř v každém letním čísle Vlasty, ale i v některých zimních, se objevovaly články na téma pih, žhavého slunce, hrozby vysoké pigmentace a ničení své pokožky, ba dokonce i hrozby poruchy ledvin, žaludku, střev a problémů s dýcháním. V současnosti bychom čekali radu ohledně opalovacích krémů, ale opak byl pravdou. Ženy dostávaly pravidla pro opalování, znějící následovně: „*Při opalování dbáme těchto pravidel: Začneme lázněmi ve stínu, po několika dnech na přímém slunci a teprve pak, až skutečně zhnědneme, dovolíme si dvě půlhodiny opékání denně, nikdy však ne více.*“⁶⁵

Poslední často zmiňovanou partií, které měly ženy věnovat péči, byly jejich zuby a ruce. Objevovaly se reklamy na zubní pastu proti zubnímu kameni, Otana.

V rubrice Zdraví a krása pak doktorka Čiháková vysvětlovala, že nehty by si měla žena upravovat, měla by pravidelně zastříhávat kůžičky, nehty by neměla stříhat, nýbrž pilovat, a rozhodně by je měla v minimálním měřítku zatěžovat lakem.⁶⁶

Péče o vlasy a jejich vzhled

Velkým téma bylo úprava a péče o vlasy. Často se objevovaly články o tom, jak si správně umýt vlasy, které jsou namáhané odbarvováním a úpravami teplem. Doktorka Tomášková radila: „*Ideální doba na mytí vlasů je po čtrnácti dnech. Nejlepší je vlasy umýt měkkou dešťovou či říční vodou, pokud nemáme k takové vodě přístup, je dobré vodu na*

---

⁶³ Vlasta. Praha: Mona, 05.08.1948, 2(31), s. 13.

⁶⁴ Vlasta. Praha: Mona, 05.08.1948, 2(31), s. 13.

⁶⁵ Vlasta. Praha: Mona, 22.05.1947, 1(20), s. 12.

⁶⁶ Vlasta. Praha: Mona, 23.12.1970, 24(51), s. 23.

vlasý převarit.⁶⁷ Na vlasý ideálně používat neutrální neparfemované mýdlo. Často se místo specializovaných přípravků na vlasý doporučovaly domácí zásoby, jakým byl například vaječný žloutek, ocet, olej nebo přírodní zdroje, jakým byla třeba březová míza.⁶⁸ Téma bylo i ochrana vlasů před sluncem, kdy bylo doporučováno přímému slunci vlasý raději nevystavovat.

V 50. letech byla ideálem žena s natočenými vlasý (postupem času se vlasý zkracují). Ve Vlastě se velmi často objevovaly reklamy na natáčky, nebo krémy, které pomáhaly vlasý udržet v požadovaném tvaru. „*Pokrok a cesta vpřed však přeci jen existuje i v kráse. [...] Přiblížili jsme se hodně dokonalosti, ale té jsme dosáhli teprve dnes po válce a jiným postupem. Laboratoř ve Spojených státech objevila nový způsob zvlnění vlasu, Cold wave, krém na úpravu vlasů od zhyčkaných Američanek.*“⁶⁹ Další často prezentovanou značkou byla Dalfa. Ženy často řešily, mimo účesů a úprav, i padání vlasů, lupy a předčasné šednutí vlasů, na to je doporučováno barvení, nikoliv barvou, ale přírodní hennou.⁷⁰ Do péče o vlasý se řadily i masáže hlavy, doporučováno bylo sušit vlas mírným teplem a následně provést masáž s březovou vodou.⁷¹ Pokud žena toužila po pevnějších a hustších vlasech, měla je vystavovat horskému slunci.⁷² To si ale odporovalo s radou, že ženě může slunce vlasý ničit.

Trendem byla takzvaná studená vlna, jednalo se o chemický proces na vlasech, který dokázal vlasý udržet v požadovaném tvaru i několik dní. Druhým častým účesem byl nízký culík na každodenní nošení. Často se nosil s šátkem či čelenkou.⁷³

Účesy 60. let odrážely rostoucí touhu po osobní svobodě. Vlasý byly často noseny volněji, s větším objemem a méně konformními střihy než v předchozím desetiletí. Tento trend byl podpořen i rozvojem nových typů kosmetiky, jako jsou lepší laky na vlasý a stylingové produkty, které umožňovaly experimentování s různými účesy. Novým trendem byl takzvaný bouffant účes po vzoru ikony Bridget Bardot. Tento účes byl charakterizován objemem na vrcholu hlavy, čehož žena mohla dosáhnout dostatečným tupírováním a fixací.⁷⁴

---

⁶⁷ Vlasta. Praha: Mona, 20.01.1949, 3(3), s. 9.

⁶⁸ Vlasta. Praha: Mona, 15.03.1956, 10(11), s. 15.

⁶⁹ Vlasta. Praha: Mona, 20.02.1947, 1(7), s. 12.

⁷⁰ Vlasta. Praha: Mona, 08.04.1948, 2(14), s. 10.

⁷¹ Vlasta. Praha: Mona, 11.01.1967, 21(2), s. 13.

⁷² Vlasta. Praha: Mona, 26.02.1948, 2(8), s. 10.

⁷³ Vlasta. Praha: Mona, 16.11.1966, 20(46), s. 11.

⁷⁴ Vlasta. Praha: Mona, 19.-23.03.1979, 33(12), s. 15

Touha žen mít co nejvíce načesaný drdol dosáhla takové výše, že si do drdolů vkládaly housky či vánočky.

Péče o pleť

Na začátek si dovoluji odcitovat větu z dopisu od Libuše Vostrovské do Vlasty z roku 1957: „A ještě víc by ženy uvítaly, kdyby některý závod sem vyslal odborníci, která by dovedla ženám poradit, jak pečovat o pleť, co dělat pro zdraví. Snad si my, pracující ženy, zasloužíme trochu té péče o svůj vzhled. Vždyť si na to poctivě vyděláme a můžeme si to dopřát!“⁷⁵ Rubrika pro krásu a zdraví se mimo jiné často věnovala péči o pleť. Ideálním typem pleti měla být pleť vypjatá, hladká, bez vrásek, a s „broskvovým“ nádechem.⁷⁶

Během 50. let bylo v péči o pleť nejvíce dbáno na hygienu, dobré umytí a očištění pleti. Nejčastěji ženy řešily pihy, péči o pokožku, aby předešly stárnutí a jaký krém vybrat pro svůj typ pleti. Mezi základní rady při péči o pleť patřilo na první místo dobré očištění pleti, ať už jen vodou nebo vodou s neparfémovaným mýdlem. Následně měla žena nanést krém, který pleť dobře namastí, ovšem žena s pleťí mastnou, by tento krok měla vynechat.

Krémy se už rozdělovaly na denní a noční, nejčastěji prezentované značky byly krémy Milena, Rosana, později krém Nivea a kolekce značky Astrid. Rubrika byla opět přizpůsobena ročnímu období, takže v létě bylo častým tématem opalování pleti a boj s pihami.

Pihy byly totiž v časopise uváděny jako vada pleti, proti které se mělo bojovat. Doktorka Čiháková doporučovala léky na lékařský předpis, ovšem sama tvrdila, že nejúčinnější odstranění pih může provést pouze specialista lékařským zákrokem.⁷⁷ V zimě doktorka Čiháková doporučovala, aby ženy prováděly koupele své pleti, a aby denně střídaly teplou a studenou vodu na obličej, následně nanesly krém a popřípadě provedly lehkou masáž. Své oči měly chránit brýlemi, aby je zbytečně nedráždily a neprohlubovaly si tak oční vrásky.⁷⁸

---

⁷⁵ Vlasta. Praha: Mona, 26.09.1957, 11(39), s. 15.

⁷⁶ Vlasta. Praha: Mona, 11.12.1952, 6(50), s. 4.

⁷⁷ Vlasta. Praha: Mona, 06.05.1948, 2(18), s. 10.

⁷⁸ Vlasta. Praha: Mona, 19.02.1948, 2(7), s. 10.

Mimo krémů byly často zmiňovány domácí „zásoby“, se kterými ženy mohly pracovat, popřípadě z nich vyrobit přípravky, aby si udržely krásnou pleť. Například okurka měla být ideálním společníkem pro osvěžení pleti. Dala se z ní dokonce vyrobit „okurková kůra“, která se skládala z okurkové šťávy a plátýnka, které se namočilo do šťávy a následně nanoslo na 15 minut na pleť. Používala se i rajská jablíčka. Ta měla sloužit jako pomocník pro pleť mastnější. Na pleť se aplikovala „rajská kaše“, tedy rozmělněná rajčata, na 15 minut. Mrkev měla pomoci pleti získat zlatavý tón. Jednou týdně měla žena provést masáž obličeje syrovou bramborou. Vlasta propagovala i školení nových kosmetiček pod záštitou ministerstva. Tato školení byla pouze pro zaměstnankyně podniků komunálních služeb.

Během 60. let se díky rozšíření kosmetického sortimentu začalo rozšiřovat i povědomí o péči o pleť. Péče o pleť šla více do hloubky a neřešilo se už jen „pouhé namazání krémem“. Díky paní Knoblochové, která začala přispívat i do Vlasty, se začalo více hovořit o obličejových masáží a pleťové rutině. Žena už měla používat denní a noční krém, měla si provádět masáž obličeje a dekoltu, což mělo zabránit předčasnému stárnutí pleti. Přednášky o péči o pleť byly zpřístupněny všem ženám. Paní Knoblochová objížděla s Dermacolem celé Československo a učila ženy, jak se nalíčit a jak pečovat o svou pleť.

Dekoratивní kosmetika

Tím, že během 50. let byla režimem propagována žena pracující v zemědělství či průmyslu, pro líčení nebyl prostor a přednost měla péče o zdraví a tělo. Do Československa se dostala tužka na obočí, řasenka či tvářenka.

První reklama na produkt na řasy a obočí byla uveřejněna v lednovém čísle roku 1947, jednalo se o „barvivo“ na řasy a obočí značky DPF-CIL. Až do roku 1965 se ve Vlastě objevují rubriky týkající se líčení velmi zřídka. Jedna z prvních rubrik, týkající se líčení, byla nazvána Péče o zdraví a krásu: Barevný úsměv. V článku se hovořilo o tom, jak by správná rtěnka měla vypadat, co by měla a neměla na rtech dělat, jaký odstín sluší vybranému typu pleti a v neposlední řadě, jak na správnou aplikaci.

Stejně ale doktorka Tománková apelovala na přirozenost: „Nejúčinnějším prostředkem pro krásu úsměvu jsou zdravé zuby, srdečná povaha a mladé štěstí – vidíte?“⁷⁹ Přímo v článku se reklama na konkrétní značku nevyskytovala, ale na stránce s inzercemi se objevovala reklama na rtěnku „Král tyčinek na rty, Louis Marcell“. Rtěnky Luis Marcell byly dostupné v šesti odstínech (Blonde, capucine, bagdad, orchidée, prune, ópera).⁸⁰ Jednou se objevil článek o dámských pudrech na tvář, kde bylo uvedeno, že pokud se žena bude dobře starat o svůj vzhled, půjde jí dobře i práce.

Zlom nastal v roce 1966 se vznikem české značky Dermacol. Poprvé je Dermacol zmíněn v čísle 17 v roce 1967⁸¹, kdy se čtenářky ptají redakce, jak mají používat make-up od Dermacolu a že by ženy ocenily, kdyby jim někdo používání takových přípravků vysvětlil. V roce 1974 dochází ke zvratu a Dermacol se objevuje téměř ve všech číslech Vlasty. Propaguje se make-up, ženy dostávají rady, jak se nalíčit na různé příležitosti, jak pečovat o vybrané druhy pleti. Vzniká rubrika – Breviář fialového kosatce „Dermacol s Vlastou radí čtenářkám“⁸², jejíž autorkou byla paní Olga Knoblochová.

Plastické operace

Překvapivě častým tématem bylo odstraňování a opravování tělesných nedokonalostí pomocí chirurgických a lékařských zákroků. Zajímavý byl článek o plastice nosu vydaný už v roce 1948.⁸³ Zde byly zmiňovány nosy, které jsou „odlišné“ od těch ostatních a doktorka Čiháková je popisovala následovně: „*Abnormální tvar nosu je buď vadou vrozenou, nebo výsledkem různých chorob. Může být vrozeně příliš malý, nebo příliš velký, může být zobákovitě zahnutý nebo se špičkou obrácenou vzhůru, může být křivý, k jedné straně nápadně uchýlený, jindy široký, jindy rozplácly.*“ Doporučením na tento problém byla plastická operace, která se prováděla ambulantně, nebyly po ní jizvy a měla trvalý výsledek. Další doporučení plastické operaci se týkalo žen, které řešily povadlé poprsí. Obecně na ňadra je poměrně frekventovaně apelováno, a dokonce jsou otištěné i reklamy na krémy,

---

⁷⁹ Vlasta. Praha: Mona, 29.05.1947, 1 (21), s. 12.

⁸⁰ Vlasta. Praha: Mona, 30.11.1966, 20 (48), s. 13.

⁸¹ Vlasta. Praha: Mona, 26.04.1967, 21(17), s. 15.

⁸² Vlasta. Praha: Mona, 19.06.1974, 28(25), s. 23.

⁸³ Vlasta. Praha: Mona, 29.04.1948, 2(17), s. 10.

speciálně na údržbu ňader.⁸⁴ Řešilo se také odstraňování chloupků nad ústy a v podpaží, které bylo možné odstranit zákrokem s elektrickou jehlou.

4.2. Typické kosmetické produkty socialistického Československa v letech 1948–1968 (na základě časopisu Vlasta)

Odkud se vlastně produkty dostávaly na kosmetické stolky československých dam? V důsledku politické situace v Československu byly výrobky primárně vyrobené právě zde. V hlavním městě byla na prvním místě akciová společnost, která produkovala parfémy a jemná mýdla, značka Astrid, jejíž název byl: Parfumerie a továrna jemných mýdel František Procházka. Z Ústí nad Labem se rozvážely produkty značky Elida (Univeler Jiří Schicht). Na Slovensku se na přední příčce držela parfumerie Victor de Miclén. Největší nárůst kosmetického sortimentu zaznamenala léta šedesátá. Do všedního života si stále více probíjovával konzumní průmysl a sním ruku v ruce obrovský nárůst poptávky.

Mýdla

Mezi přední produkt kosmetického průmyslu v 50. a 60. letech v Československu patřilo toaletní mýdlo, konkrétně značky Elida. Jejíž název vznikl přeskupením písmen slova ideál. Tato značka jako jedna z mála fungovala i na zahraničním kosmetickém trhu a svým sloganem „Elida – mezi mýdly elita.“ si svou pozici úspěšně držela, především díky režimem propagovanému ideálu krásy, který apeloval na to, aby žena byla fyzicky zdatná a čistá, nikoliv vyumělkovaná.

Přípravky na vlasy

Lybar, velmi často ženami vychvalovaný, režimem prezentovaný už od roku 1966, dámský aerosolový lak na vlasy. Během 60. let začal domácí značce konkurovat zahraniční Taft, který je mezi ženami oblíbeným přípravkem na vlasy dodnes.

---

⁸⁴ Vlasta. Praha: Mona, 16.02.1966, 20(7), s. 11.

Parfémy a spreje

Jak jsem již nastínila, ženy v Československu často řešily potivost. Na toto téma trh reagoval výrobou produktu, který měl s tímto problémem pomoci. Na trhu byly v 50. letech hlavně parfémy, spreje se začaly vyrábět až během 60. let. Mezi parfémy se objevoval parfém Alfa, Beta a Gama, Chat Noir a parfémy s živými květy, mezi nejoblíbenější se řadila Konvalinka. Mezi oblíbené značky sprejů se řadil Bac a již zmíněná značka Lybar, která vyráběla antiperspiranty pro ženy.

Krémy

Napříč čísly časopisu Vlasta byl už od jejího počátku prezentován hutný a mastný krém na tělo a na pleť. Mezi nejčastěji prodávané patřila Marýna, krém Milena a později krém Nivea.

Rtěnky a jiná dekorativní kosmetika.

Mezi rtěnkami se jako první objevoval Louis Marcel, ten vyráběl hned několik barev rtěnek, ovšem mezi ženami vítězil hnědý. Co se očních stínů týče, nejčastěji prodávané byly kulaté stíny Regina, které stály 5 Kčs. Se vznikem Dermacolu se pak sortiment rozšířil o make-upy, řasenky, linky a stíny.

5. Vzpomínky pamětnic na líčení v socialistickém Československu mezi lety 1948–1968

První kontakt s líčením, první nalíčené řasy, líčení matek, šetření financí na líčení, vznik prvního make-upu, první zakrytí obličeje make-upem. Na tyto věci vzpomínaly během rozhovorů aktérky, které jejich životem provázelo líčení, ať už bylo součástí jejich každodenního života nebo jen nutným doplňkem ve společnosti.

První kontakt s kosmetikou u každé pamětnice proběhl jinak. Paní Libuše vzpomínala: *„Bylo mi 17 let a použila jsem na obličej takový prášek, Myava se to jmenovalo. S děvčaty jsme šly na takzvaný odpolední čaj. Mezi sebou jsme si půjčovaly rtěnky, ohořelou sirkou jsme si dokreslovaly obočí. Pamatuji si, když mi můj tatínek pak řekl, že jsem vymalovaná jako stehlík.“*⁸⁵

Zajímavé je, že i u paní Marie byla reakce rodiny negativní: *„Nebylo to nic výrazného, ale pamatuji si na stíny a hnědou rtěnku značky Regina. Tenkrát, když mě maminka viděla v řasence, tak prohlásila, že kdyby takto nalíčená přišla do kravína, tak krávy přestanou dojit (smích).“* U paní Antonie proběhla stejná zkušenost s ohořelou sirkou, stejně tak jako u paní Libuše. Paní Antonie se dostala i k parfému od kamarádky, to také nemělo v rodině moc úspěch: *„Pamatuji si reakci svého tatínka, který řekl, když jsem se navoněla, jestli ho náhodou nechci udusit.“*⁸⁶ vzpomíná paní Antonie.

Paní Jana vzpomínala na první líčení a česání: *„Mamce a tetě se to moc líbilo, ale mému tatínkovi zas tak ne a říkal, jestli nejsem na líčení ještě moc malá. Později, to ani nevím kolik mi bylo, jsem si podle nějakého časopisu natupírovala vlasy a nastříkala Libarem, no a tatínek jen kroužil očima (smích). Pak to totiž vůbec nešlo dolů a já vypadala jako tele.“*⁸⁷

Pro některé aktérky se líčení stalo něčím vzácným a nenutným. Jak vzpomínala paní Marie, nalíčená byla na svou svatbu, maturitní ples své dcery a párkrát na zábavu ve svých

---

⁸⁵ Paní Libuše, rozhovor uskutečněn v Plzni 12.1.2023, v bytě aktérky.

⁸⁶ Paní Antonie, rozhovor uskutečněn 29.12. 2022 ve Volarech, v bytě aktérky.

⁸⁷ Paní Jana, rozhovor uskutečněn 12.12. 2022 ve Vlachově Březí, v bytě aktérky.

15 letech, jinak se nikdy ve všedních dnech nelíčila. Na první místě pro ni bylo dodržování dobré hygieny. Upřednostňovala ostříhané vlasy, protože se nerada česala a přišlo jí to jako ztráta času, ještě si ráno vymýšlet účes. Daleko větší prioritou byly dobře umyté ruce po příchodu z práce, ráda používala i krémy na tělo, ovšem nikdy si detailně nestudovala krémy na obličej nebo proti vráskovou péči. Díky jejímu mládí na vesnici ve věřící rodině, nebylo líčení považováno za společenskou nutnost, nutností bylo vždy být upravená a jít v čistém oblečení do kostela.

Ve věřící rodině vyrostla i paní Antonie v obci Volary. Její maminka na vlasy používala březovou vodu, vlasy si do práce stahovala do šátku, a co se domácí péče týče, používala raději věci vyrobené doma z vlastních bylin, nikoliv kupované krémy. Chodili pravidelně celá rodina do kostela, na tuto příležitost byli vždy všichni umytí a ve vypraném prádle.

Na rozdíl od ostatních akterek vyrostla paní Olga Knoblochová ve městě a v rodině, kde ženy braly svou úpravu jako prioritu a jak sama ona vzpomínala: „*Já snad nikdy v životě neviděla svou maminku neupravenou. Ta vždycky měla upravené vlasy, nažehlené oblečení, byla to dáma.*“⁸⁸ Stejně tak vzpomínala i na svou babičku, která stejně jako její matka pečovala o svůj vzhled. Její vztah k líčení byl na tolik kladný, že chtěla ženám pomoci cítit se krásně a upraveně. K tomu stačilo málo, dokázat ženě zakrýt na pleti nedokonalosti, a to mělo hned obrovský úspěch, ženám se zvedlo sebevědomí a cítily se krásné.

Podobně kladný vztah k líčení jako paní Knoblochová, měla i paní Libuše. Ta si na dobře upravených vlasech a nalíčenému obličejí zakládala. Četla si vždy nejnovější čísla časopisů pro ženy, jakým byl právě časopis Vlasta. Čerpala zde inspiraci na líčení, česání a oblékání.

Vliv na to, jak se ženy líčily, mělo mimo jiné i jejich rodné bydliště. Paní Marie vyrostla na vesnici, kde také zůstala a její vztah k líčení se neměnil. To ovšem u paní Antonie říci nelze. Ta se ve svých 18 letech přestěhovala s manželem do Plzně a stala se z ní městská dáma, což značně ovlivnilo i její vztah k líčení. Díky životu ve městě se dostala do prostředí, kde měla lepší plat, a hlavně větší výběr kosmetických produktů než v malém městě.

---

⁸⁸ Paní Olga Knoblochová, rozhovor uskutečněn 30.11. 2022 v Praze, v oficiálním sídle značky Dermacol.

Pracovala 2 roky v hotelu, kde bylo nutné vypadat reprezentativně a nosit výrazné líčení, které se pro ni po několika letech stalo běžnou součástí její úpravy.

Dalším častým tématem byla domácí výroba. Paní Libuše vzpomínala, jak si v poválečném období dělala obočí ohořelou sirkou a odbarvovala se čpavkem na blond. Paní Antonie si barvila ohořelou sirkou řasy, na vlasy používala již zmíněnou březovou vodu. Paní Jana nejčastěji brala rady na domácí výrobu ve Vlastě. Zkoušela si barvit vlasy heřmánkem, používala mrkev na ztmavnutí kůže a vyráběla si domácí masku na vlasy. „*Ono, když v tu dobu nic jiného nebylo, tak co nám zbývalo. Chtěla jsem vypadat jako ta z časopisu a k lepším věcem jsem se nedostala.*“⁸⁹ vzpomínala paní Jana.

Během dospívání se aktérkám začal měnit vztah k líčení i díky partnerovi. Jedna polovina žen byla svými manželi v líčení podporována. Líčení se jim líbilo a měli k němu kladný vztah. Výjimkou je ovšem paní Marie, kdy její manžel líčení rád neměl a bral jej jako zcela zbytečnou úpravu, která dělá ženy až moc vyzývavé. „*Jednou jsem si vzala červenou rtěnku a můj muž mi řekl, že vypadám jako cikánka a ať se jdu odličít.*“⁹⁰ Opačnou zkušenost měla paní Libuše „*Můj manžel Josef mi vždy mé líčení chválil, vždy mi říkal, Libuško, ty vypadáš jako ze žurnálu. Když mi bylo asi 35, vyrazili jsme s dědou někam na zábavu a já jsem měla fialové šaty, stříbrné lodičky a takové bílé boa a pamatuji si, jak mi děda řekl: „Ty jsi tak krásná holka, ještě že jsem si tě vybral.“ A pak když jsme šli z bytu ven, tak mě viděl soused, podržel mi dveře a řekl: „Račte královno.“ To mě tenkrát tak potěšilo.*“⁹¹

Mezi nejčastější inspiraci akterek patřily časopisy, hlavně již zmíněný časopis Vlasta. „*Četla jsem Vlastu a později Burdu, tam když jsem něco viděla a líbilo se mi to, tak jsem to hned chtěla zkusit. Líbily se mi modelky a fotky líčení, tam jsem se vždy inspirovala a pak to zkoušela sama doma.*“⁹² vzpomínala paní Antonie.

„*U nás se kupovala hlavně Vlasta a Květy, podle toho se doma hlavně šilo, byly tam různé přílohy se vzory, na nové oblečení jsme peníze neměli, tak jsem si koupila šicí stroj a šila podle vzorů.*“⁹³ vzpomínala paní Marie. „*Já jsem četla Vlastu a pak si pamatuji*

---

⁸⁹ Paní Jana, rozhovor uskutečněn 12.12. 2022 ve Vlachově Březí, v bytě aktérky.

⁹⁰ Paní Marie, rozhovor uskutečněn 24.11. 2022 v Prachaticích, v bytě aktérky.

⁹¹ Paní Libuše, rozhovor uskutečněn v Plzni 12.1.2023, v bytě aktérky.

⁹² Paní Antonie, rozhovor uskutečněn 29.12. 2022 ve Volarech, v bytě aktérky.

⁹³ Paní Marie, rozhovor uskutečněn 24.11. 2022 v Prachaticích, v bytě aktérky.

Kinorevue, tam jsem viděla Natašu Gollovou a toužila mít vlasy jako ona, tak jsem letěla do obchodu a vlasy si odbarvila na blond. Později jsem si vlasy už barvila normální barvou a nosila jsem vysoký drdol, ten jsem si dělala i když jsem byla jen doma.“⁹⁴ vzpomínala paní Libuše.

Aktérky často experimentovaly, Vlasta sice dávala svým čtenářkám spousta tipů, ale ne vždy domácí pokusy dopadaly úspěšně. *„Ano, u nás doma se četla Vlasta, tam furt byly nějaké tipy a triky, které jsem samozřejmě musela vždy zkusit (smích). Pamatuji si, jak se radilo, že na opalování pomáhá mrkev, tak jsem se tím celá potřela, ale zapomněla jsem na krk, tak jsem pak chodila s bílým krkem ...(smích). Pak často Vlasta psala o tom, jak si dělat masky na obličej, takže jsem zkoušela třeba kvasnice s vodou na akné, tvaroh s medem, citronovou šťávu, pak mi ještě poradila kosmetička, že na mastný flek z krému (všechny krémy tenkrát byly hrozně hutné) pomáhá popel z cigaret, ono to fakt pomohlo a flek zmizel. Pak se četla Praktická žena a Květy. Já jsem si občas koupila Mladý svět, tam se radilo mladým holkám a odpovídalo se na dotazy o líčení a péči o pleť.“⁹⁵ takto vzpomínala paní Jana.*

Paní Antonie vzpomínala na své první kosmetické pokusy: *„Já si pamatuji, jak se objevilo v časopise, že si může žena nechat obočí vytetovat a má vystaráno a nemusí si nic dokreslovat. Ovšem mě nenapadlo, že se to tetuje černou barvou. Strašně jsem po tom toužila, tak mi tenkrát na to manžel přispěl nehorázné peníze a já byla první kdo na to šel. Pamatuji si, jak mi ho kosmetička vykreslila a pak začala tetovat. No a když jsem přišla domů, podívala jsem se do zrcadla a měla jsem tam dva černé obří fleky, no to bylo něco tak strašného, že to si neumíte představit. Týden jsem brečela doma, protože jsem věděla, že to zkrátka nesmyji. Pak jsem chodila půl roku s šátkem přes obočí, než mi trochu zesvětlalo, a vidět ho mám dodnes.“⁹⁶*

Unikátní zkušenosti s kosmetikou měla paní Olga Knoblochová. Ta se podílela na vytváření prvního make-upu. *„Přišla k nám do ústavu lékařské kosmetiky maminka s asi pětiletou dcerou a obě trpěly poškozením cév v obličejí, nemocí „naevus flammeus“ jinak*

---

⁹⁴ Paní Libuše, rozhovor uskutečněn v Plzni 12.1.2023, v bytě aktérky.

⁹⁵ Paní Jana, rozhovor uskutečněn 12.12. 2022 ve Vlachově Březí, v bytě aktérky.

⁹⁶ Paní Antonie, rozhovor uskutečněn 29.12. 2022 ve Volarech, v bytě aktérky.

nazývanou jako „oheň“. Samozřejmě, že takový druh onemocnění je vidět na první pohled a jak ženě, tak malému dítěti to muselo být velmi nepříjemné, že když vešli do místnosti, tak se na ně všichni začali dívat. Takže přišel jeden z prvních impulzů, kdy jsme my dermatologové dali hlavy dohromady a chtěli pomoci. Hlavním cílem bylo vymyslet něco, co pomůže holčičce zakrýt tvář, bez toho, aniž by pleť něco, jakkoliv podráždilo či dokonce poškodilo. Hlavní bylo, aby měla hmota stejnou barvu jako pokožka, aby se nedal lehce umýt. Bylo to jako když žijete ve snu, když musíte začít tvořit něco tak těžce realizovatelného. Zadařilo se a vytvořila se hmota, která držela a dokázala zakrýt vše.“ Jak ona sama vzpomíná, nikdy by nešla nenalíčená. Brala to jako součást každodenní úpravy ženy. „I když jsem doma měla dvě malé děti a byla na ně sama, vždy jsem si ráno přivstala. Umyla si obličej, udělala krátkou masáž obličeje a nalíčila se. To jsem měla už od své maminky, která se vždy upravila.“⁹⁷

Na úpravu své maminky vzpomínala obdobně i paní Jana: „Moje maminka se líčila velmi nevýrazně, ale měla vždy perfektní péči o pleť, chodila dokonce na kosmetiku, a hodně se starala o ruce, aby je neměla suché. Pak jsem měla dvě babičky, ale každá byla úplně jiná, a to byly obě z vesnice. Jedna z nich se pak přestěhovala do většího města a stala se z ní opravdu dáma, já si do teď pamatuji, jak měla ty kožichy, jak byla nalíčená a načesaná. Druhá babička, ta se nelíčila vůbec, ale byla hodně věřící, chodili s dědou často do kostela, takže vždy dbala na to, aby měla kostýmek na každé roční období, aby byla dobře oblečená. Tenkrát jí je šila kamarádka podle vzorů, co se prodávaly. Sice se nelíčila, ale vždy si zakládala na tom, aby byla upravená, prádlo bylo čisté, neušmudlané a hlavně vybělené, takže děda měl vždy košili úplně zářivě bílou.“⁹⁸

Mimo rodinných vzorů, měly aktérky vzory různé, ať už spolužačky, kamarádky nebo modelky v časopisech. „Ani ne tak herečky, jako spíše spolužačky na střední škole. Vždy se některá nalíčila nějak jinak, hrozně se mi to líbilo, tak jsem to taky zkusila. Pak jsem milovala vlastně jednu herečku ze seriálu, ten se jmenoval *Sedm afér Doni Juanity* a ta hlavní herečka měla tak strašně krásně udělané vlasy, že jsem je furt pak nosila jako ona.“⁹⁹

---

⁹⁷ Paní Olga Knoblochová, rozhovor uskutečněn 30.11. 2022 v Praze, v oficiálním sídle značky Dermacol.

⁹⁸ Paní Jana, rozhovor uskutečněn 12.12. 2022 ve Vlachově Březí, v bytě aktérky.

⁹⁹ Paní Jana, rozhovor uskutečněn 12.12. 2022 ve Vlachově Březí, v bytě aktérky.

Další inspiraci čerpaly později v televizi, líčily se a upravovaly po vzoru hereček a televizních hlasatelek. Jedinečnou vzpomínku měla paní Jana, která jezdila do Karlových Varů za svou tetou a mohla zde některé herečky vidět na živo. Do rukou se jí dostaly i karlovarské filmové noviny, kde si paní Jana prohlížela manekýny a herečky: *„Posledním vzorem, nebo spíše takovou inspirací byly takzvané festivalové noviny. Ještě býval festival v Karlových Varech jednou za dva roky, tak to jsem vždy jela na festival k rodině a prohlížela si festivalové noviny. Tam byly fotky různých hereček nejen z Československa, ale i zahraničí. Z těch fotek jsem se vždy v některé z nich vzhledla a začal si něco dělat podle nich.“*¹⁰⁰

Byť se aktérkám měnil způsob líčení, některým produktům zůstaly celý život věrné. Například paní Libuše popisuje, jak na svou pleť používala celý život krém Nivea. Paní Knoblochová taktéž vzpomínala na svou rutinu, která byla téměř vždy stejná, ráno si pleť umyla, provedla krátkou masáž obličeje a nanasla krém: *„Ono ani tak nešlo o tu kosmetiku, jako o péči, kterou jsem pleti dopřávala. Každý večer jsem se poctivě odličila, provedla krátkou masáž a nanasla krém. Tento postup dělám dodnes, ráno obličej pouze opláchnu vodou a pak dávám krém, následně make-up. Samozřejmě, že většinu svého života používám Dermacol, mým nejoblíbenější je mandlový krém, který s láskou stále užívám.“*¹⁰¹

Stejnou rutinu měla paní Knoblochová i v líčení. *„Styl se mi neměnil, vždy jsem si nanasla krém, make-up, pak třeba trochu tvářenky, stín, řasenku a rtěnku a vlasy stáhla do drdolu. Upravovala jsem se každý den, včetně víkendu.“*¹⁰²

Ne všechny aktérky, ale používaly to samé. Paní Jana ráda zkoušela nové produkty, což se ne vždy vyplatilo: *„Na gymnázium jsem používala piko pleťový krém, který v sobě měl mateří kašičku, dokonce jsem zjistila, že se vyrábí dodnes. Pak jsem používala takovou vazelinu. Speciální kosmetické produkty jsem nikterak nepoužívala, používala jsem jen občas něco na odličení. Byla jsem takový kaskadér, co se nechal vždy v něčem ovlivnit, takže jsem*

---

¹⁰⁰ Paní Jana, rozhovor uskutečněn 12.12. 2022 ve Vlachově Březí, v bytě aktérky.

¹⁰¹ Paní Olga Knoblochová, rozhovor uskutečněn 30.11. 2022 v Praze, v oficiálním sídle značky Dermacol.

¹⁰² Paní Olga Knoblochová, rozhovor uskutečněn 30.11. 2022 v Praze, v oficiálním sídle značky Dermacol.

*to pak zkoušela. Jednou jsem pak musela i na ošetření pleti ke kosmetičce a ta mi dala sírovou mast na pleť, aby se mi zahojila, do teď si pamatuji, jak ta mast strašně páchla.*¹⁰³

Na rutinu v líčení mělo vliv i zaměstnání akterek. Paní Marie pracovala jako účetní a nikdy se výrazně nelíčila. *„Jelikož jsem se téměř vůbec nelíčila, tak se můj styl moc neměnil. Ale třeba jsem obměnila, jen výjimečně, značku rtěnky, podle toho, co se zrovna prodávalo.“* Zajímavé je, že paní Antonie byla ženou v domácnosti, ale na denní bázi se líčila. Díky jejímu životnímu standardu pro ni bylo přirozené se líčit a její styl se měnil na základě doby a trendů.

V návaznosti na velmi omezený výběr produktů, se téměř všem akterkám dostala do ruky značka Dermacol. Paní Antonie používala make-up Cover, paní Jana dokonce vzpomínala na Dermacol přednášku, kterou absolvovala: *„Pak jsem byla dokonce v Humpolci na přednášce Dermacolu. Přijely dvě paní, na jedné slečně vysvětlovaly a pak ten kdo chtěl, tak se mohl zeptat na jejich tipy a rady přímo pro vás. Pamatuji si, jak nás učili mazat se Niveou a na to nanést ten jejich make – up (Cover make-up Dermacol). Když jsem to pak zkusila doma, tak jsem vypadala jak s maskou, a ještě mě to strašně ucpávalo pleť, měla jsem pocit, že vůbec nemůže dýchat, hrozný.“*¹⁰⁴

---

¹⁰³ Paní Jana, rozhovor uskutečněn 12.12. 2022 ve Vlachově Březí, v bytě aktérky.

¹⁰⁴ Paní Jana, rozhovor uskutečněn 12.12. 2022 ve Vlachově Březí, v bytě aktérky.

6. Závěr

Práce vykresluje, jak časopis Vlasta, jako nejčtenější ženské periodikum té doby, odrážel a formoval socialistický ideál ženské krásy. Ideály prezentované v časopise silně odrážely politický a ideologický narativ, který zdůrazňoval pracovní úlohu žen v socialistickém státu. Vlasta představovala ženy jako hrdé pracovnice a matky, kde krása nebyla zvýrazňována skrze kosmetiku, ale spíše skrze zdraví, fyzickou kondici a utilitární přístup k osobní péči. V rámci časopisu byla kosmetika prezentována ne jako prostředek zvýraznění ženskosti, ale jako nástroj pro zachování zdravého vzhledu.

Díky rozhovorům s aktérkami jsem dokázala nahlédnout mezi realitu a dobovou propagandu. Přesto, že stát vyzdvihoval mateřství a práci žen, v realitě byla role mateřství pro ženy mnohdy extrémně náročná, a to z důvodu nefungujících sociálních zařízení. Sama paní Marie v rozhovoru vzpomínala na svou vlastní zkušenost s mateřstvím: „*Já, když jsem čekala Lenku, tak mi bylo strašně špatně. Musela jsem vstávat v pět hodin ráno, abych stihla autobus. Po dvaceti minutách jsem vylezla z autobusu, vyzvracela se do igelitky a šla do práce. To bylo strašné. No a takhle jsem to odchodila skoro až do porodu. Pak se Lenka narodila a pomalu hned šla do jeslí.*“¹⁰⁵. Když se paní Marii pak narodily obě dcery, musela řešit brzké ranní odchody, aby je před prací vůbec stihla dát do jeslí: „*Na jesle si pamatuji, no já musela do práce na sedmou, auto jsme neměli, takže jsem potřebovala stihnout dát Lenku a Janu do jeslí a pak přeběhnout na druhou stranu města na sedmou do práce. Takže jsem standartně vstávala v půl páté, abych si ráno udělala alespoň čaj, vzbudila a připravila holky a šlo se, nebyl čas na žádné parádění, protože jsem to vše musela stihnout.*“¹⁰⁶

V práci ženy sice mohly nastoupit na stejné pozici jako muži, ale mimo již výše zmíněného neresppektujícího chování ze strany mužů, bylo kritické i platové postavení žen.

---

¹⁰⁵ Paní Marie, rozhovor uskutečněn 24.11. 2022 v Prachaticích, v bytě aktérky.

¹⁰⁶ Paní Marie, rozhovor uskutečněn 24.11. 2022 v Prachaticích, v bytě aktérky.

Přestože jejich odborná kvalifikace byla stejná a někdy i dokonce vyšší než u mužů, byly jejich platy až o 30% menší. Rovnost obou pohlaví byla popřena faktem, že společensky více hodnocená práce je práce produktivní a práce v těžkém průmyslu.¹⁰⁷

Realita podpory pro mladé páry byla mnohdy také jiná. Sama to ostatně potvrdila v rozhovoru i paní Antonie: „*My, když jsme se s Petrem brali, tak se nás vlastně nikdo na nic neptal. Já byla těhotná a moje tchýně prohlásila, kam byste šli bydlet, rozložíme gauč v obýváku a budete bydlet u nás.*“¹⁰⁸

Na druhé straně rozhovory s pamětnicemi ukazují mnohem bohatší spektrum zkušeností a postojů k líčení a kosmetice. Ukázalo se, že ještě větší vliv než dobový ideál krásy propagovaný v časopise *Vlasta*, mělo na aktérky vliv jejich rodinné zázemí a životní partneři. To oni daleko více determinovaly celkový vztah k líčení a péči o vzhled. Některé z pamětnic si líčení nemohly dovolit, a ne v každé domácnosti bylo líčení vítané. Rodina byla ovlivněna finančními prostředky, ale i svým náboženským vyznáním.

Další stěžejní vliv na líčení neslo i zaměstnání a místo bydliště. Ženy, které se pohybovaly více ve městě, měly jednodušší přístup ke kosmetickým produktům. V důsledku měly i více kladný vztah k péči o sebe a líčení se stalo součástí jejich denní rutiny. Zatímco ženy z menších měst braly líčení jako „vzácnost“, která byla součástí pouze výjimečných příležitostí.

Důležitým faktorem bylo i finanční zázemí, ve kterém se daná pamětnice pohybovala. Například paní Antonie si mohla dovolit být později ženou v domácnosti, měla více volných financí, díky kterým se dostala k pestřejšímu a kvalitnějšímu množství produktů. Obdobně paní Libuše, která si díky své vysoké pracovní pozici mohla dovolit kadeřnice a dražší líčidla.

Opakem byla paní Marie, která nedisponovala přebytečným množstvím peněz, nekupovala si nadbytečné množství kosmetiky a ani se o kosmetické produkty nezajímala.

---

¹⁰⁷ NEČASOVÁ, Denisa. *Nový socialistický člověk: Československo 1948-1956*. Brno: Host, 2018, s. 147.

¹⁰⁸ Paní Antonie, rozhovor uskutečněn 29.12. 2022 ve Volarech, v bytě aktérky.

Na konci rozhovorů mi aktérky poskytly fotografie ze svých rodinných archivů. Fotografie mi pomohly ještě hlouběji pochopit rozdíly v jednotlivých přístupech ke kosmetice a celkové péči o tělo a pleť. Aktérky, které byly městské ženy měly k dispozici více fotografií. Měly fotoaparát i doma, díky čemuž mohly být zachyceny i při každodenních aktivitách, a hlavně se fotily rády. Cítily se krásné a chtěly mít tyto momenty uchované. Zatímco ženy z menších měst měly fotografie pouze z výjimečných událostí, například ze svatby či velké rodinné oslavy. Za prvé neviděly důvod, proč se fotit mimo výjimečné události a za druhé neměly dostatečné finanční prostředky na to, aby si do domácnosti pořídily fotoaparát.

Analýzou prezentovaných článků v časopise Vlasta a rozhovorů s aktérkami bylo poukázáno na to, že režimem prezentovaný ideál ženské krásy a ženy jako takové, byl v určitých segmentech vzdálený tomu, jak aktérky rozhovorů vnímaly realitu.

Jako jedinečný přínos této práce, vnímám rozhovor a pohled na kosmetiku ikony Československého líčení, paní Olgou Knoblochovou. Jsem opravdu velmi vděčná za to, že mi značka Dermacol umožnila se s touto ikonou setkat a mohla jsem její jedinečné poznatky a vzpomínky zpracovat právě sem a vybudovat na základě toho jisté porovnání mezi obyčejnými ženami a přední dámou kosmetického průmyslu socialistického Československa. Díky zrodu značky Dermacol se v 60. letech v Československu rozšířilo portfolio kosmetických produktů a líčení se stalo pro mnoho žen o něco více dostupnější. Její pohled na krásu nebyl jen o líčení, ale jak i ona sama řekla, i o kráse vnitřní: *„Každá chce být krásná a mým vzorem byla moje maminka, která chodila vždy upravená. Dělala to velmi dobře a měly by to tak dělat všechny ženy. To je pro mě krása, ovšem nesmíme zapomenout i na tu vnitřní. Může být sebehezčí žena, ale pokud nemá dobré srdce, bude to vidět.“*¹⁰⁹

Její úsilí a inovativní přístup k vývoji kosmetických produktů nejenže přinesly novinky v oblasti péče o pleť a make-upu, ale také pomohly prosadit československou kosmetiku na mezinárodním poli. Ukázala československým ženám, jak podtrhnout svou krásu a začala předávat myšlenku, že i ta nejobyčejnější žena v kravíně se může cítit krásná.

---

¹⁰⁹ Paní Olga Knoblochová, rozhovor uskutečněn 30.11. 2022 v Praze, v oficiálním sídle značky Dermacol.

Rozhovory s aktérkami odhalily, že i přes oficiální rétoriku bylo líčení a péče o sebe pro mnoho žen zdrojem radosti, sebevyjádření a sebeúcty. Ženy si našly cesty, jak začlenit kosmetiku do svého života, i když často narážely na omezenou dostupnost produktů nebo na společenské tabu spojené s „nadbytečnou“ péčí o sebe. V případě socialistického Československa práce ukazuje, jak i v regulovaném režimu, jako byl socialismus, existovala mezi ženami rozmanitost zkušeností a přístupů k vlastnímu vzhledu.

7. Seznam použitých pramenů a literatury

1. Prameny

VLASTA, týdeník, 1947–1979.

Statistická ročenka Československé socialistické republiky. Česko: Státní nakl. technické literatury, 1989.

2. Právní předpisy

Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-29]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Zákon č. 65/1965 Sb., Zákoník práce. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-5-1]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-5-2]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

Zákon č. 181/1950 Sb., o úpravě nejnižších důchodů dřívějších příjemců odpočivných (zaopatřovacích) platů. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-5-2]. Dostupné z: www.aspi.sk. ISSN 2336-517X.

Zákon č. 242/1949 Sb., jímž se upravují některé sociální dávky. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2024-4-29]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

3. Literatura

BAHENSKÁ, Marie – HECZKOVÁ, Libuše – MUSILOVÁ, Dana. *Nezbytná, osvobozující, pomlouvaná: o ženské práci*. České Budějovice, 2017. ISBN 978-80-88030-21-8.

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. Dějiny českých médií: od počátku do současnosti. 2., upravené a doplněné vydání. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0553-3.

DUROV, Valerij Aleksandrovič. *Ruská a sovětská vojenská vyznamenání: Russian and Soviet military awards*. Praha: Naše vojsko. Historie a vojenství, 2006. ISBN 80-206-0839-7.

HANZALOVÁ, Drahomíra a Marie KABRHELOVÁ. *Pracující ženy v Československu*. Praha: Práce, 1975.

HÁJKOVÁ, Věra. *S muži o jeslích*. Vlasta 19, 1965.

HAVELKOVÁ, Barbara, Genderová rovnost v období socialismu, in: Michal BOBEK – Pavel MOLEK – Vojtěch ŠIMÍČEK, *Komunistické právo v Československu*, Brno 2009.

HAVELKOVÁ, Hana. *Lidská práva, ženy a společnost*. Praha: Evropské středisko, 1992. ISBN 80-901221-0-8.

HILLOVÁ, Olga. *V zemi míru a štěstí*. Praha: Svět sovětů. SSSR našima očima, 1951.

HROCH, Miroslav. *Úvod do studia dějepisu: celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty pedagogických a filozofických fakult studijního oboru učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů – dějepis*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství), 1985. ISBN 14-383-85.

JANÍK, Jan. *Traktor*. Praha: Československý spisovatel, 1949.

KOLDINSKÁ, Kristina. *Gender a sociální právo: rovnost mezi muži a ženami v sociálněprávních souvislostech*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-343-1.

KOUKBEK, J. *Populační politika Československé republiky v letech 1945-1980*, in: Demografie 1981/3.

KŘÍŽKOVÁ, Alena. *Pracovní dráhy žen v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). Gender sondy (Sociologické nakladatelství), 2011. ISBN 978-80-7419-054-4.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. 1. vyd. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1983.

NEČASOVÁ, Denisa. *Nový socialistický člověk: Československo 1948-1956*. Brno: Host, 2018. ISBN 978-80-7577-185-8.

PACHL, L. *Společenská péče o rodiny s dětmi v ČSSR*, in: *Rodina-mládež-kultura*, Ústav pro výzkum kultury, 1979.

PERNES, Jiří. *Komunistky s fanatismem v srdci*. Praha: Brána, 2006. ISBN 80-7243-284-2.

SULLEROTOVÁ, Evelyne. *Krize rodiny*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-647-3.

VESELÁ, Renata. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 2. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2005. ISBN 80-86432-48-3.

WAGNEROVÁ, Alena. *Žena za socialismu: Československo 1945-1974 a reflexe vývoje před rokem 1989 a po něm*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. Gender sondy (Karolinum), 2021. ISBN 978-80-246-5005-0.

ZIMA, Josef. *Jak jsme přesvědčily pochybovače*. Vlasta 16, 1962.

8. Přílohy

Příloha I.

Seznam fotografií:

Seznam fotografií paní Knoblochové

1. Fotografie z přednášky do československé televize (rok 1972), rodinný archiv.
2. Fotografie badatelky s paní Knoblochovou (rok 2022), autorkou fotografie je autorka textu bakalářské práce.
3. Fotografie z přednášky do československé televize (rok 1972), rodinný archiv.
4. Fotografie z přednášky (rok 1972), rodinný archiv.
5. Fotografie reklamy z časopisu Vlasta, rodinný archiv.

Seznam fotografií paní Marie:

6. Portrétní fotografie paní Marie, ve svatební den, 1974, Volyně, rodinný archiv.

Seznam fotografií paní Antonie:

7. Portrétní fotografie paní Antonie, ve svatební den, 1974, Volary, rodinný archiv.
8. Portrétní fotografie paní Antonie, v 17 letech, rodinný archiv.
9. Portrétní fotografie paní Antonie, v 35 letech, rodinný archiv.

Seznam fotografií paní Libuše:

10. Paní Libuše, na svatbě přátel, 1965, Plzeň, autorkou fotografie je syn paní Libuše, Petr.
11. Paní Libuše, s maminkou své snachy, autorem fotografie je manžel paní Libuše, Josef.
12. Paní Libuše, na rodinné oslavě, autorem fotografie je manžel paní Libuše, Josef.
13. Paní Libuše, při přípravách vánoční večeře, 1972, Plzeň, autorem fotografie je manžel paní Libuše, Josef.

Seznam fotografie paní Jany:

14. Paní Jana, ve svatební den, 1968, Strakonice, rodinný archiv.

Fotografie akterek:

1. Fotografie z přednášky do československé televize (rok 1972), rodinný archiv.

2. Fotografie badatelky s paní Knoblochovou, autorkou fotografie je autorka textu bakalářské práce (rok 2022).

3. Fotografie z přednášky do československé televize (rok 1972), rodinný archiv.

4. Fotografie z přednášky (rok 1972), rodinný archiv.

5. Fotografie reklamy z časopisu Vlasta, rodinný archiv.

6. Portrétní fotografie paní Marie, ve svatební den, 1974, Volyně, rodinný archiv.

7. Portrétní fotografie paní Antonie, ve svatební den, 1974, Volary, rodinný archiv.

8. Portrétní fotografie paní Antonie, v 17 letech, rodinný archiv.

9. Portrétní fotografie paní Antonie, v 35 letech, rodinný archiv.

10. Paní Libuše, na svatbě přátel, 1965, Plzeň, autorem fotografie je syn paní Libuše, Petr.

11. Paní Libuše, s matkou své snachy, autorem fotografie je manžel paní Libuše, Josef.

12. Paní Libuše, při přípravách vánoční večeře, 1972, Plzeň, autorem fotografie je manžel paní Libuše, Josef.

13. Paní Libuše, na rodinné oslavě, rok 1960, autorem fotografie je manžel paní Libuše, Josef.

15. Paní Jana, ve svatební den, 1968, Strakonice, rodinný archiv.

Příloha II.

Soupis otázek na čtyři aktérky:

1. Kdy jste se začala poprvé líčit? K jaké příležitosti? Jaká byla reakce okolí?
2. Měla jste ve svém dospívání vzory (zpěvačky, herečky apod.)?
3. Jakou kosmetiku jste ve svém dospívání užívala? Užívala jste ji dlouhodobě?
4. Kupovala jste si kosmetiku sama, nebo vám ji někdo kupoval? Popř. Kde jste si vydělávala na kosmetiku / dostávala jste ji od rodičů?
5. Pamatujete si časopisy, které jste v mladším věku četla?
6. Měnil se váš styl líčení v průběhu dospívání a později? Co na změny stylu mělo vliv?
7. Jaký přístup k líčení měly ženy z vašeho okolí? Maminka, babička, kamarádky, sourozenci?
8. Používala jste parfémy?
9. Ovlivnila vás někdy v líčení reklama?
10. Jaký byl vztah vašeho okolí k líčení?

Přepis rozhovorů

Přepis odpovědí paní Marie

- Pohlaví: Žena
- Datum narození:
- Povolání: Účetní
- Náboženství: Křesťanka

Kdy jste se začala poprvé líčit? K jaké příležitosti? Jaká byla reakce okolí?

To si pamatuji zcela přesně, bylo to v roce 1965, jelikož jsem se ve svých patnácti letech chystala na první zábavu. Nebylo to nic výrazného, ale pamatuji si na stíny a hnědou rtěnku značky Regina. Tenkrát, když mě maminka viděla v řasence, tak prohlásila, že kdyby takto nalíčená přišla do kravína, tak krávy přestanou dojit (smích).

Měla jste ve svém dospívání vzory (zpěvačky, herečky apod.)?

Vzory jsem úplně neměla, ale pamatuji si, že jsme koukali hodně do časopisů a občas bylo něco v televizi, tak jsme si podle toho zkoušeli třeba něco ušít. Ale konkrétní osoby, to jsem nikdy neměla.

Jakou kosmetiku jste ve svém dospívání užívala? Užívala jste ji dlouhodobě?

Když už jsem si nějakou kosmetiku koupila, tak ano, používala jsem ji dlouhodobě. Pamatuji si, že jsem si v roce 1964 koupila červeno bílou Marynu, to byl krém na obličej. Ten jsem používala dlouhodobě a pak ho vyměnila za Niveu. A co se líčení týče, tak jsem dostala ve 13 letech pudřenky od tety z Německa a pak jsem používala to, co bylo. Třeba si pamatuji na make-up Dermacol, ale já se líčila jen na výjimečné události, jinak vůbec.

Kupovala jste si kosmetiku sama, nebo vám ji někdo kupoval? Popř. Kde jste si vydělávala na kosmetiku / dostávala jste ji od rodičů?

Kupovala jsem si sama, maminka na to nikdy nebyla, ani to dříve neznala.

Pamatujete si časopisy, které jste v mladším věku četla?

Moc jich nebylo, ale pamatuji si hlavně Vlastu, Květy. A ještě si pamatuji Ateliér květen, podle toho jsem si později i něco šila.

Měnil se váš styl líčení v průběhu dospívání a později? Co na změny stylu mělo vliv?

Jelikož jsem se téměř vůbec nelíčila, tak se můj styl moc neměnil. Ale třeba jsem obměnila jen výjimečně značku rtěnky, podle toho, co se zrovna prodávalo. Já jinak na líčení neměla moc čas. Když jsem čekala Lenku, tak mi bylo strašně špatně. Musela jsem vstávat v pět hodin ráno, abych stihla autobus. Po dvaceti minutách jsem vylezla z autobusu, vyzvracela se do igelitky a šla do práce. To bylo strašné. No a takhle jsem to odchodila skoro až do porodu. Pak se Lenka narodila a pomalu hned šla do jeslí. Auto jsme neměli, takže jsem potřebovala stihnout dát Lenku a Janu do jeslí a pak přeběhnout na druhou stranu města na sedmou do práce. Takže jsem standartně vstávala v půl páté, abych si ráno udělala alespoň čaj, vzbudila a připravila holky a šlo se, nebyl čas na žádné parádění, protože jsem to vše musela stihnout.

Jaký přístup k líčení měly ženy z vašeho okolí? Maminka, babička, kamarádky, sourozenci?

Tak moje maminka pracovala v hospodářství, takže se nikdy nelíčila a jediné co, tak se namazal krémem. S mojí sestrou, která byla starší než já, jsme se potom líčily na zábavy.

Používala jste parfémy?

Voňavky si ani moc nevybavuji, měla jsem jeden, a to si už ani nepamatuji značku. Tenkrát to nebyla věc, kterou si mohla každá ženská dovolit.

Ovlivnila vás někdy v líčení reklama?

Neřekla bych úplně reklama, spíš ty časopisy. Občas jsem někde viděla reklamu na krém, ale to líčení, to nebylo nic pro mě.

Jaký byl vztah vašeho okolí k líčení?

Mému muži se to nikdy moc nelíbilo. Nelíbilo se mu, když měly ženy rtěnku. Když jsem přišla jednou v červené rtěnce, tak mi řekl: „Ty vypadáš jako cikánka.“ Líbila jsem se mu přirozeně a doteď říká, že mě má tak nejradši.

Přepis odpovědí paní Antonie

- Pohlaví: Žena
- Datum narození: 1945
- Povolání: Uklízečka v hotelu
- Náboženství: Křesťanka

Kdy jste se začala poprvé líčit? K jaké příležitosti? Jaká byla reakce okolí?

Poprvé jsem se nalíčila, když mi bylo 15. S mou kamarádkou Jitkou jsme byly ve vlaku a koupily jsme si spolu Dermacol. A pak jsem si z popela vykreslovala tenké obočí. Pamatuji si reakci svého tatínka, který řekl, když jsem se navoněla, jestli ho náhodou nechci udusit.

Měla jste ve svém dospívání vzory (zpěvačky, herečky apod.)?

Neměla jsem žádné vzory hereček ani nic podobného, spíš jsem vždy koukala na to, co se mi líbilo v časopise.

Jakou kosmetiku jste ve svém dospívání užívala? Užívala jste ji dlouhodobě?

Používala jsem, jak už bylo řečeno, Dermacol. Pak si pamatuji řasenku Regina. A jinak jsem pak vyměnila Marýnu za Niveu, a to mi vydrželo do dnes.

Kupovala jste si kosmetiku sama, nebo vám ji někdo kupoval? Popř. Kde jste si vydělávala na kosmetiku / dostávala jste ji od rodičů?

Kupovala jsem si ji vždy sama.

Pamatujete si časopisy, které jste v mladším věku četla?

No tak četla se hlavně Vlasta, Dikobraz a taky Žena a móda, v té se psalo o líčení a pamatuji si, jak tam p. Knoblochová z Dermacolu vysvětlovala masáž obličeje.

Měnil se váš styl líčení v průběhu dospívání a později? Co na změny stylu mělo vliv?

Samozřejmě, podle toho, jaká byla doba. Co se mi zrovna líbilo.

Jaký přístup k líčení měly ženy z vašeho okolí? Maminka, babička, kamarádky, sourozenci?

Tak já mám tři sestry a všechny jsme se líčily, jen já se líčím do dnes. Moje maminka, ta se nikdy nelíčila, mazala se jen krémem. A vybavuji si, jak měla hrozně hustý cop a dávala si do vlasů čerstvou březovou vodu, nebo nějaký odvar z kopřiv.

Používala jste parfém?

Ano, měla jsem jich plno, ale až později, když bylo více možností, tak hlavně z Tuzexu. Děda vždy někde sehnal bony a měla jsem Bac, Diorellu, Axiome.

Ovlivnila vás někdy v líčení reklama?

Ovlivnila, vždy něco, co bylo v časopise, nebo v televizi. Tak jsem to pak chtěla zkusit.

Jaký byl vztah vašeho okolí k líčení.

Dědovi se to vždy líbilo, když jsem byla hezky upravená a říkal mi, jak jsem hezká ženská. (smích)

Přepis odpovědí paní Libuše

- Pohlaví: Žena
- Datum narození: 1932
- Povolání: Cukrářská mistrová
- Náboženství: Křesťanka

Kdy jste se začala poprvé líčit? K jaké příležitosti? Jaká byla reakce okolí?

Bylo mi 17 let a použila jsem na obličej takový prášek, Myava se to jmenovalo. S děvčaty jsme šly na takový odpolední čaj. Mezi sebou jsme si půjčovaly rtěnky, ohořelou sirkou jsme si dokreslovaly obočí. Pamatuji si, když mi můj tatínek řekl, že jsem vymalovaná jako stehlík.

Měla jste ve svém dospívání vzory (zpěvačky, herečky apod.)?

Ano, měla. Nejvíce mě inspirovaly herečky, hlavně ty blondáté a milovala jsem Natašu Gollovou. Hrozně se mi líbily hladké účesy.

Jakou kosmetiku jste ve svém dospívání užívala? Užívala jste ji dlouhodobě?

Celý život používám Niveu, vždy jsem ho nanášela na vlhkou pleť a dělám to tak do teď. Pak jsem používala tužky na obočí, ale to bylo, až když mi bylo tak 35.

Kupovala jste si kosmetiku sama, nebo Vám ji někdo kupoval? Popř. Kde jste si vydělávala na kosmetiku / dostávala jste ji od rodičů?

Kupovala jsem si ji sama, ale samozřejmě mi občas rodiče přispěli, když mi bylo tak těch 15.

Pamatujete si časopisy, které jste v mladším věku četla?

Nejvíce si vybavím Vlastu a pak Kinorevue.

Měnil se váš styl líčení v průběhu dospívání a později? Co na změny stylu mělo vliv?

Měnil, líčila jsem se vždy, když jsem šla s dědou někam mezi lidi, ale do práce ne. Jediné co, tak jsem měla vždy udělanou hlavu. Chtěla jsem být tak moc blondatá, že jsem si odbarvila hlavu čpavkem. (smích) Ještě, že pak přišla barva. Co se líčení týče, tak se mi styl měnil, protože byl později větší výběr kosmetiky, a tak jsem mohla ohořelou sirku vyměnit za tužku, a uhel za stíny.

Jaký přístup k líčení měly ženy z vašeho okolí? Maminka, babička, kamarádky, sourozenci?

Moje maminka se nikdy nelíčila, ale mé kamarádky mě vždy obdivovaly. Když mi bylo asi 35, vyrazili jsme s dědou někam na zábavu a já jsem měla fialové šaty, stříbrné lodičky a takové bílé boa a pamatuji si, jak mi děda řekl: „Ty jsi tak krásná holka, ještě že jsem si tě vybral.“ A pak když jsme šli z bytu ven, tak mě viděl soused, podržel mi dveře a řekl: „Račte královno.“ To mě tenkrát tak potěšilo.

Používala jste parfémy?

Ano, pamatuji si jeden, který mi strašně voněl, jmenoval se Chat Noir, ale mi mu říkali česky, černá kočka. Pak jsem měla ještě tzv. živé květy, to byl pravý květ ve voňavce, já měla konvalinku.

Ovlivnila vás někdy v líčení reklama?

Ano, hodně. V televizi reklama, tak to mám až do teď.

Jaký byl vztah vašeho okolí k líčení?

Mému muži, dědečkovi, se to vždy líbilo. Ženské v práci mě vždy pochválily a vždy říkaly: „Libuško, ty jsi jako ze žurnálu“.

Přepis odpovědí paní Jany

- Pohlaví: Žena
- Datum narození: 1950
- Povolání: Učitelka
- Náboženství: Bez náboženského vyznání

Kdy jste se začala poprvé líčit? K jaké příležitosti? Jaká byla reakce okolí?

Bylo mi 11 let a pamatuji si, že jsme jeli slavit šedesáté narozeniny mojí tety do Karlových Varů. Ženy u nás v rodině byly téměř všechny parádnice a všechny jsme se na oslavu nalíčili. Mamce a tetě se to moc líbilo, ale mému tatínkovi zas tak ne a říkal, jestli nejsem na líčení ještě moc malá. Později, to ani nevím kolik mi bylo, jsem si podle nějakého časopisu natupírovala vlasy a nastříkala Libarem, no a tatínek jen kroužil očima (smích). Pak to totiž vůbec nešlo dolů a já vypadala jako tele.

Měla jste ve svém dospívání vzory (zpěvačky, herečky apod.)?

Ani ne tak herečky, jako spíše spolužačky na střední škole. Vždy se některá nalíčila nějak jinak, hrozně se mi to líbilo, tak jsem to taky zkusila. Pak jsem milovala vlastně jednu herečku ze seriálu, ten se jmenoval Sedm afér Doni Juanity a ta hlavní herečka měla tak strašně krásně udělané vlasy, že jsem je furt pak nosila jako ona. Posledním vzorem, nebo

spíše takovou inspirací, byly takzvané festivalové noviny. Ještě býval festival v Karlových Varech jednou za dva roky, tak to jsem vždy jela na festival k rodině a prohlížela si festivalové noviny. Tam byly fotky různých hereček nejen z Československa, ale i zahraničí. Z těch fotek jsem se vždy v některé z nich vzhledla a začal si něco dělat podle nich.

Jakou kosmetiku jste ve svém dospívání užívala? Užívala jste ji dlouhodobě?

Celý život používám pečlivě krém. Moje maminka se sice moc nelíbila, ale na pleť dbala vždy, to jsem si od ní vždy půjčovala věci, co měla od kosmetičky, ale jen po málu, aby to maminka nepoznala. Na gymnáziu jsem používala piko pleťový krém, který v sobě měl mateří kašičku, dokonce jsem zjistila, že se vyrábí dodnes. Pak jsem používala takovou vazelínu, měla jsem totiž alergii na Avon, tak jsem místo toho používala tu mastnou vazelínu. Speciální kosmetické produkty jsem nikterak nepoužívala, používala jsem jen občas něco na odličení. Byla jsem takový kaskadér, co se nechal vždy v něčem ovlivnit, takže jsem to pak zkoušela, jednou jsem pak musela i na ošetření pleti ke kosmetičce a ta mi dala sírovou mast na pleť, aby se mi zahojila, doteď si pamatuji, jak ta mast strašně páchla.

Kupovala jste si kosmetiku sama, nebo Vám ji někdo kupoval? Popř. Kde jste si vydělávala na kosmetiku / dostávala jste ji od rodičů?

Kosmetiku jsem dostávala, ale i jsem si jí dost kupovala. Měla jsem nějaké přípravky od maminky, jak jsem již říkala, ale v létě jsem měla i více brigád najednou, tak jsem měla celkem dost peněz a za to jsem si vždy něco koupila. Ale i jsem něco dostávala různě, občas mi vozil bratranec kosmetiku z Polska, ta byla skvělá a pak ještě ze Žiliny nějaké západní zboží.

Pamatujete si časopisy, které jste v mladším věku četla?

Ano, u nás doma se četla Vlasta, tam furt byly nějaké tipy a triky, které jsem samozřejmě musela vždy zkusit (smích). Pamatuji si, jak se radilo, že na opalování pomáhá mrkev, tak jsem se tím celá potřela, ale zapomněla jsem na krk, tak jsem pak chodila s bílým krkem ...(smích). Pak často Vlasta psala o tom, jak si dělat masky na obličej, takže jsem zkoušela třeba kvasnice s vodou na akné, tvaroh s medem, citronovou šťávu, pak mi ještě

poradila kosmetička, že na mastný flek z krému (všechny krémy tenkrát byly hrozně hutné) pomáhá popel z cigaret, ono to fakt pomohlo a flek zmizel. Pak se četla Praktická žena a Květy. Já jsem si občas koupila Mladý svět, tam se radilo mladým holkám a odpovídalo se na dotazy o líčení a péči o pleť.

Měnil se váš styl líčení v průběhu dospívání a později? Co na změny stylu mělo vliv?

Měnil se, na gymnáziu jsem se líčila podle spolužaček, takže jsem si začala dělat modro zelené stíny značkou Regina a pak jsem si začala dělat tužkou linku do spodního oka. Pak jsem byla dokonce v Humpolci na přednášce Dermacolu. Přijely dvě paní, na jedné slečně vysvětlovaly a pak ten kdo chtěl, tak se mohl zeptat na jejich tipy a rady přímo pro vás. Pamatuji si, jak nás učili mazat se Niveu a na to nanést ten jejich make – up (Cover make-up Dermacol). Když jsem to pak zkusila doma, tak jsem vypadala jak s maskou, a ještě mě to strašně ucpávalo pleť, měla jsem pocit, že vůbec nemůže dýchat, hrozný.

Jaký přístup k líčení měly ženy z vašeho okolí? Maminka, babička, kamarádky, sourozenci?

Moje maminka se líčila velmi nevýrazně, ale měla vždy perfektní péči o pleť, chodila dokonce na kosmetiku, a hodně se starala o ruce, aby je neměla suché. Pak jsem měla dvě babičky, ale každá byla úplně jiná, a to byly obě z vesnice. Jedna z nich se pak přestěhovala do většího města a stala se z ní opravdu dáma, já si do teď pamatuji, jak měla ty kožichy, jak byla nalíčená a načesaná. Druhá babička, ta se nelíčila vůbec, ale byla hodně věřící, chodili s dědou často do kostela, takže vždy dbala na to, aby měla kostýmek na každé roční období, aby byla dobře oblečená. Tenkrát jí je šila kamarádka podle vzorů, co se prodávaly. Sice se nelíčila, ale vždy si zakládala na tom, aby byla upravená, prádlo bylo čisté, neušmudlané a hlavně vybělené, takže děda měl vždy košili úplně zářivě bílou.

Používala jste parfém?

No a jak. Používala jsem Rosanu, pak parfém alfa beta gama, nejvíce voněl beta. Pak bylo hodně FA, pak byl parfém A, B royal a hrozně mi voněl hnědý Bak.

Ovlivnila vás někdy v líčení reklama?

Ano, velmi často. A velmi často jsem sama sobě byla pokusným králíkem, na to, co jsem někde viděla, ať už mezi ženami v mém okolí, v časopise nebo v televizi.

Jaký byl vztah vašeho okolí k líčení?

Jak jsme již říkala, má rodina s tím neměla problém a bralo se to u nás jako normální věc a kosmetiku jsme s ženami dost řešily.

Soupis otázek na paní Olgu:

1. Kde jste vyrostla a jak jste se dostala do Prahy?
2. Jaký byl vztah vaší rodiny ke kosmetice.
3. Co vás tolik táhlo ke kosmetice?
4. Co jste používala za kosmetiku?
5. Měnil se v průběhu let váš styl líčení?
6. Co pro vás znamená krása?
7. Jak vznikla značka Dermacol?

Přepis rozhovoru:

Přepis rozhovoru s paní Olgou

- Pohlaví: Žena
- Datum narození: 1933
- Vyučení: Zdravotnice

1. Kde jste vyrostla a jak jste se dostala do Prahy?

Narodila jsem se v Prostějově v roce 1933. Ježíš, to už je let (smích). Bydleli jsme v malém domku u rybníka. Tatínek pak dostal pracovní nabídku a přestěhovali jsme se do Českých Budějovic, kde jsem i později studovala. Bydleli jsme v malé vilce naproti

vojenské nemocnici. Do Prahy jsem se dostala až o spoustu let později. V roce 1958 jsem dostala pracovní nabídku od vznikajícího Ústavu lékařské kosmetiky.

2. Jaký byl vztah vaší rodiny ke kosmetice?

Moje maminka vystudovala Odborou školu pro ženská povolání v Jihlavě, tato škola patřila mezi první, které dívkám poskytovaly široké vzdělání. Byla ženou, která zvládala s úsměvem péči o domácnost, o rodinu, manžela a děti a i samu sebe. Snad nikdy v životě neviděla svou maminku neupravenou. Ta vždycky měla upravené vlasy, nažehlené oblečení, byla to dáma. Byla hrozně zručná, takže co nemohla koupit, to si vyrobila. Vstávala brzy ráno a vždy se upravila, než šla všechny ráno vzbudit. Používala pudr, rtěnku a vždy měla perfektně vyčesané vlasy. Co si pamatuji, tak ženy, i když šly jen na nákup, tak byly vždy upravené. Vše měly čisté, vyprané a hlavně vybělené. Nevím proč, ale přijde mi, že prádlo dříve bylo daleko bělejší než dnes.

3. Co vás tolik táhlo ke kosmetice?

Já sama ani nevím, chtěla jsem vždy lidem pomáhat, to už se asi projevilo na mé touze studovat lékařskou školu, chtěl jsem zkrátka pomáhat lidem. Když jsem pak dostala nabídku, že bych mohla pomáhat ženám k tomu, aby se cítily dobře, tam jsem ucítila, že to zkrátka musím zkusit.

4. Co jste používala za kosmetiku?

Ono ani tak nešlo o tu kosmetiku, jako o péči, kterou jsem pleti dopřávala. Každý večer jsem se poctivě odlíčila, provedla krátkou masáž a nanesla krém. Tento postup dělám dodnes, ráno obličej pouze opláchnu vodou a pak dávám krém, následně make-up. Samozřejmě, že většinu svého života používám Dermacol, mým nejoblíbenější je mandlový krém, který s láskou stále užívám.

5. Měnil se váš styl líčení?

Neměnil, vždy jsem si nanesla krém, make-up, pak třeba trochu tvářenky, stín, řasenku a rtěnku a vlasy stáhla do drdolu. Upravovala jsem se každý den, včetně víkendu. I když

jsem doma měla dvě malé děti a byla na ně sama, vždy jsem si ráno přivstala. Umyla si obličej, udělala krátkou masáž obličeje a nalíčila se. To jsem měla už od své maminky, která se vždy upravila.

6. Co pro vás znamená krása?

Hodně. (smích) Každá chce být krásná a mým vzorem byla moje maminka, která chodila vždy upravená. Dělala to velmi dobře a měly by to tak dělat všechny ženy. To je pro mě krása, ovšem nesmíme zapomenout i na tu vnitřní. Může být sebehezčí žena, ale pokud nemá dobré srdce, bude to vidět.

7. Jak vznikala značka Dermacol?

Přišla k nám do ústavu lékařské kosmetiky maminka s asi pětiletou dcerou a obě trpěly poškozením cév v obličeji, nemocí „naevus flammeus“ jinak nazývanou jako „oheň“. Samozřejmě, že takový druh onemocnění je vidět na první pohled a jak ženě, tak malému dítěti to muselo být velmi nepříjemné, že když vešli do místnosti, tak se na ně všichni začali dívat. Takže přišel jeden z prvních impulzů, kdy jsme my dermatologové dali hlavy dohromady a chtěli pomoci. Hlavním cílem bylo vymyslet něco, co pomůže holčičce zakrýt tvář, bez toho, aniž by pleť něco, jakkoliv podráždilo či dokonce poškodilo. Hlavní bylo, aby měla hmota stejnou barvu jako pokožka, aby se nedala lehce umýt. Bylo to „jako když žijete ve snu, když musíte začít tvořit něco tak těžce realizovatelného. Zadařilo se a vytvořila se hmota, která držela a dokázala zakrýt vše. Tento produkt dnes znáte jako make – up. Vždy jsem si na svých přednáškách vybrala to nejstydlivější děvče a na něm předváděla, jak se nalíčit. Ostatní ženy jen koukaly, jak vypadá krásně, má zvýrazněné rysy v obličeji, a i na samotné slečně, na které jsem líčení předváděla, bylo vidět, jak se jí zvedlo sebevědomí.

